

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΠΜΣ «ΒΙΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ &
ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ»

**ΠΡΟΤΥΠΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ
ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ
ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΑΠΟ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΥΣ ΟΙΚΟΥΣ
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ**

Νίκη Παππά

Πειραιάς, Ελλάδα, 2021

UNIVERSITY OF PIRAEUS
DEPARTMENT OF ECONOMICS
MASTER PROGRAM IN BIOECONOMICS

**CORPORATE SUSTAINABILITY REPORTING
FRAMEWORKS AND THE ORGANISATIONS
EVALUATION BY RATING AGENCIES**

**By
Niki Pappa**

Piraeus, Greece, 2021

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Σε όλη την περίοδο της συγγραφής της διπλωματικής μου εργασίας είχα δίπλα μου τους δικούς μου ανθρώπους τους οποίους ευχαριστώ για τη βοήθεια και την στήριξη.

Κυρίως, όμως, ευχαριστώ τον κύριο Ηλία Σαββάκη ο οποίος με ενέπνευσε, κατά τη διάρκεια των διαλέξεων, να ασχοληθώ με το συγκεκριμένο θέμα και να μάθω ακόμα περισσότερα σχετικά με αυτό, να διαβάσω και να διευρύνω τις γνώσεις μου. Τον ευχαριστώ, επίσης, για την πολύτιμη βοήθειά του και την άμεση αντάποκρίσή του σε ο,τι χρειάστηκα όλο αυτό το διάστημα.

«Πρότυπα συστήματα απολογισμών Βιώσιμης Ανάπτυξης & επιχειρηματικής υπευθυνότητας και η αξιολόγηση των οργανισμών από επενδυτικούς οίκους αξιολόγησης»

Σημαντικοί Όροι: Βιώσιμη Ανάπτυξη, Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, απολογισμοί βιωσιμότητας, επενδυτικοί οίκοι αξιολόγησης, ESG, δείκτες βιωσιμότητας, υπεύθυνες επενδύσεις

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο όρος της Βιώσιμης Ανάπτυξης, ή αλλιώς αειφόρου ανάπτυξης (Sustainable Development), διατυπώθηκε πρώτη φορά, το 1987, από την Παγκόσμια Επιτροπή Περιβάλλοντος και Ανάπτυξης (The World Commission on Environment and Development – WCED) και αφορά στην *«ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να διακυβεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιούν τις δικές τους ανάγκες»*.

Τα οφέλη που προκύπτουν από την υιοθέτησή της είναι ποικίλα και έχουν προσελκύσει το ενδιαφέρον εταιρειών και οργανισμών, παγκοσμίως. Συγκεκριμένα, πλήθος ιδιωτικών και δημόσιων επιχειρήσεων σχεδιάζουν τη στρατηγική τους, δίνοντας έμφαση στην επίδρασή τους σε περιβαλλοντικό, κοινωνικό και επίπεδο εταιρικής διακυβέρνησης. Ειδικά τα τελευταία χρόνια, πολλές εταιρείες δημοσιεύουν την επίδοση και τις ενέργειές τους ως προς το περιβάλλον, την κοινωνία, αλλά και την οικονομία, ενημερώνοντας με αυτόν τον τρόπο τα ενδιαφερόμενα μέρη τους μέσω των απολογισμών που εκδίδουν ετησίως.

Οι συγκεκριμένες εκθέσεις συντίθενται βάσει παγκοσμίων προτύπων αναφοράς και κατευθυντήριες γραμμές, όπως για παράδειγμα τα πρότυπα GRI (Global Reporting Initiative), SASB (Sustainability Accounting Standards Board, τον Ελληνικό Κώδικα Βιωσιμότητας, τη σειρά προτύπων AA1000 του AccountAbility, το Οικουμενικό Σύμφωνο των Ηνωμένων Εθνών, το ISO 26000:2010 κ.λπ..

Το περιεχόμενο αυτών των εκθέσεων αποτελεί, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, αντικείμενο ενδιαφέροντος και αξιολόγησης επενδυτών, οι οποίοι εστιάζουν σε επιχειρήσεις και πρωτοβουλίες με θετικό περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο, με στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης. Έτσι, επενδυτικοί οίκοι αξιολόγησης βαθμολογούν τις εταιρείες με βάση ESG (Environment, Social, Governance) κριτήρια και βάσει της επίδοσής τους σε αυτούς τους τομείς.

«Corporate sustainability reporting frameworks and the organisations evaluation by rating agencies»

Key Words: sustainability, Corporate Responsibility, sustainability reports, Sustainability Report, Corporate Social Responsibility, rating agencies, ESG issues, KPIs, responsible investments

ABSTRACT

The term «Sustainable Development» was first described by the 1987, by the World Commission on Environment and Development (WCED) and refers to «*development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs*».

The benefits arising from its integration are multiple attract companies and organizations worldwide. In particular, a great number of private and public companies develop their strategy, emphasizing their environmental, social and corporate impact. Especially in recent years, many companies publish their performance and actions in terms of the environment, society and economy, informing their stakeholders through their annual sustainability reports.

These specific reports based on international frameworks and guidelines such as GRI (Global Reporting Initiative), SASB (Sustainability Accounting Standards Board, the Greek Sustainability Code, AccountAbility's AA1000 Series of Standards, UN Global Compact, ISO 26000:2010 etc.

The content of these reports constitutes, in recent years, core of investors interest and evaluation, who focus on companies and initiatives with a positive environmental, social and financial impact, such as sustainable strategy. Therefore, rating agencies evaluate companies according to ESG issues (Environment, Social, Governance) and their related performance.

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	vi
ABSTRACT	vii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ	3
1.1 ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	9
2.1 17 ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	11
2.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ	18
3.1 ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ & ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ	21
4.1 INTEGRATED ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ.....	22
4.2 ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	23
4.3 ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ.....	26
4.4 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ	31
5.1 GLOBAL REPORTING INITIATIVE (GRI).....	32
5.2 SUSTAINABILITY ACCOUNTING STANDARDS BOARD (SASB)	33
5.3 ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ.....	33
5.4 AA1000 ACCOUNTABILITY	34
5.5 UN GLOBAL COMPACT.....	35
5.6 ISO 26000:2010.....	36
5.7 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΑΝΑΦΟΡΑΣ	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΙ ΟΙΚΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	39
6.1 BLOOMBERG ESG DATA SERVICE.....	39
6.2 DOW JONES SUSTAINABILITY INDEX	40
6.3 FTSE RUSSELL’S ESG RATINGS	40
6.4 INSTITUTIONAL SHAREHOLDER SERVICES INC. (ISS)	40
6.5 MOODY’S (VIGEO EIRIS)	40
6.6 MSCI ESG Research	41
6.7 REFINITIV.....	41
6.8 S&P GLOBAL (TRUCOST).....	41
6.9 SUSTAINANALYTICS.....	41

6.10	ECOVADIS	42
6.11	ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΩΝ	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΔΕΙΚΤΕΣ ESG.....		45
7.1	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ESG		48
8.1	ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΥΠΕΥΘΥΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	50
8.2	SUSTAINABLE RESPONSIBLE INVESTMENTS.....	52
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....		54
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....		56

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έννοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης έχει κεντρίσει το ενδιαφέρον των ερευνητών τα τελευταία 40 χρόνια και έχει ανανεώσει την ελπίδα, τόσο των κρατικών παραγόντων, όσο και των πολιτών για την επίτευξη μιας ανάπτυξης που δεν θα επιβαρύνει, δεν θα καταστρέφει, αλλά, αντιθέτως, θα προστατεύει τους φυσικούς και κοινωνικούς πόρους, με τρόπο που να σύνδύζεται με οικονομικό όφελος. Οι επιχειρήσεις ακολουθώντας αυτήν την αλλαγή και νοοτροπία, υιοθέτησαν, σε αρχικό επίπεδο, τον όρο Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη. Στην πορεία των ετών οι έννοιες «Βιώσιμη Ανάπτυξη» και «Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη» συνδυάστηκαν, συνέκλιναν και στο πλαίσιο των εταιρειών γίνονται αντιληπτές ως ταυτόσημες έννοιες. Αυτό υποστηρίζεται μεταξύ άλλων και από τους Keijzers (2002), Marewijk (2003) και Montiel (2008), οι οποίοι διατείνονται ότι σήμερα πολλοί θεωρούν τις έννοιες αυτές ως συνώνυμες. Ο αριθμός των επιχειρήσεων και των οργανισμών που υιοθέτησαν και ενέταξαν στο στρατηγικό τους πλάνο αυτές τις έννοιες, ολοένα και αυξάνεται και αυτό συμβαίνει λόγω των διεθνών πρωτοβουλιών, των προτύπων που έχουν καθιερωθεί, αλλά και λόγω των σχετικών κανονισμών

Αντικείμενο αυτής της εργασίας είναι η αναζήτηση της σημασίας των απολογισμών βιωσιμότητας, για τον επιχειρηματικό κόσμο, μέσα από μια ιστορική διαδρομή στις έννοιες της βιώσιμης ανάπτυξης, της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, των 17 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης. Ταυτόχρονα, θα δοθεί έμφαση στην αξιολόγηση στην οποία υποβάλλονται οι εταιρείες από επενδυτικούς οίκους με βάση την απόδοσή τους σε θέματα που σχετίζονται με το περιβάλλον, την κοινωνία και την εταιρική διακυβέρνηση.

Συγκεκριμένα, στο 1^ο Κεφάλαιο προσεγγίζεται η έννοια της Βιωσιμότητας και γίνεται αναφορά στα οφέλη που απορρέουν από αυτήν. Στο 2^ο Κεφάλαιο δίνεται ο ορισμός της Βιώσιμης Ανάπτυξης και των 17 Στόχων αυτής, όπως έχουν τεθεί από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Στη συνέχεια, στο 3^ο Κεφάλαιο ορίζεται η έννοια της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και γίνεται η σύνδεση μεταξύ αυτής και της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Ακολουθεί αναφορά, στο 4^ο Κεφάλαιο, στους απολογισμούς Βιώσιμης Ανάπτυξης οι οποίοι ολοένα και περισσότερο υπερισχύουν στον επιχειρηματικό κόσμο, ενώ στο Κεφάλαιο 5 παρουσιάζονται τα πρότυπα αναφορών που επικρατούν αυτή τη στιγμή παγκοσμίως. Επιπρόσθετα, στο Κεφάλαιο 6 γίνεται αναφορά στους παγκόσμιους οίκους αξιολόγησης οι

οποίοι αξιολογούν, αυτή τη στιγμή, και βαθμολογούν επιχειρήσεις για την απόδοσή τους σε θέματα ESG, ενώ στο 7^ο Κεφάλαιο παρουσιάζονται ορισμένοι μετρήσιμοι δείκτες αξιολόγησης τους οποίους χρησιμοποιούν οι εταιρείες για να μετρήσουν την πρόοδό τους και την απόδοσή τους σε θέματα ESG, αλλά αποτελούν αντικείμενο ενδιαφέροντος και για τα Ενδιαφερόμενα Μέρη. Τέλος, στο Κεφάλαιο 8 ορίζονται οι επενδύσεις ESG, οι οποίες διαδίδονται όλο και περισσότερο, καθώς και οι κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ

Με τον όρο **βιωσιμότητα** (ή αειφορία) αναφερόμαστε σε ένα πρότυπο παραγωγής το οποίο στοχεύει στο καλύτερο οικονομικό αποτέλεσμα, τόσο για τον άνθρωπο, όσο και για το φυσικό περιβάλλον, τόσο στο παρόν όσο και στο αόριστο μέλλον.

*«Η πιθανότητα των ανθρώπων και άλλων μορφών ζωής να ανθίσουν για πάντα στη Γη»
(John Ehrenfeld, 2008)¹*

Οι Gallo και Christensen (2011) περιγράφουν τη βιωσιμότητα στο επίπεδο της εταιρικής στρατηγικής ως έναν συνδυασμό οικονομικών και μη στόχων, οι οποίοι περιλαμβάνουν την κοινωνική υπευθυνότητα, την προστασία του περιβάλλοντος, τον περιορισμό της φτώχειας και τη δέσμευση των ενδιαφερόμενων μερών. Επιπροσθέτως, αναφέρουν ότι προκειμένου μια επιχείρηση να ενσωματώσει την πλήρη βιωσιμότητα στη στρατηγική της, θα πρέπει να αντιμετωπίσει τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της δράσης της. Ωστόσο, οι συγγραφείς εξηγούν ότι μέχρι σήμερα, οι περισσότερες δράσεις των εταιρειών έχουν επικεντρωθεί στην Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη ή στον σεβασμό προς το περιβάλλον, αντί για τη βιωσιμότητα, η οποία συμπεριλαμβάνει τα παραπάνω στοιχεία.

Οι Morgan et al. (2011) αναφέρουν τρεις βασικούς πυλώνες ή τομείς, οι οποίοι είναι απαραίτητοι και συνθέτουν την έννοια της βιωσιμότητας: την οικονομική ανάπτυξη, την περιβαλλοντική προστασία και την κοινωνική ισότητα/ δικαιοσύνη.

Εικ.1.1 © Image adapted from The Open University under a Creative Commons Attribution- NonCommercial-ShareAlike 2.0 Licence. <http://openlearn.open.ac.uk/mod/oucontent/view.php?id=405678§ion=4>

Αυτοί οι τρεις πυλώνες αναφέρονται συνήθως ως «**Triple Bottom Line**» («Τριπλή Κατώτατη Γραμμή»). Συγκεκριμένα, το TBL μετρά την οικονομική αξία της εταιρείας, την

¹ John Ehrenfeld “Sustainability by Design” Yale University Press, 2008

«αξία του ανθρώπου», δηλαδή το βαθμό της κοινωνικής ευθύνης της εταιρείας και την περιβαλλοντική της ευθύνη. Το πλαίσιο των τριών κατώτατων γραμμών περιγράφει τις ξεχωριστές κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές «κατώτατες γραμμές» των επιχειρήσεων. Οι εταιρείες οφείλουν να εφαρμόζουν αυτές τις τρεις βασικές γραμμές, αντί να εστιάζουν αποκλειστικά στην οικονομική δραστηριότητά τους (Elkington, 1998).

Οικονομική Διάσταση

Στην Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη που πραγματοποιήθηκε στο Johannesburg, το 2002, τονίστηκε η ανάγκη για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση προς την οικονομική βιωσιμότητα, λόγω των συνδέσεων των περισσότερων οικονομιών παγκοσμίως και αυτό για να καταστεί δυνατή η μακροπρόθεσμη υπεύθυνη ανάπτυξη που θα περιλαμβάνει όλα τα έθνη (UN, 2002, ref in Moldan et al., 2011). Επιπλέον, οι οικονομικές πτυχές της βιωσιμότητας βρίσκονται υπό στενό έλεγχο, ειδικά μετά από την παγκόσμια οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση, αφού χώρες που ήρθαν αντιμέτωπες με την οικονομική ύφεση, έστρεψαν την προσοχή τους στην εγχώρια αγορά προκειμένου να αντιμετωπίσουν την κρίση (Asmussen, 2009). Οι συγγραφείς Alam και Kabir (2013) αναφέρουν, επίσης, τη δυσκολία επίτευξης της ισορροπίας μεταξύ βιωσιμότητας και οικονομικής ανάπτυξης κι αυτό επειδή η αυξημένη οικονομική ανάπτυξη έχει αντίκτυπο στο περιβάλλον και στην κοινωνία, λόγω αυξημένης παραγωγής και κατανάλωσης. Η παγκόσμια οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως ευκαιρία για τη βελτίωση της σύνδεσης μεταξύ βιώσιμης και οικονομικής ανάπτυξης. Η κρίση έφερε στην επιφάνεια τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της οικονομικής ανάπτυξης (Alam & Kabir, 2013) και την ανάγκη της υιοθέτησης της βιωσιμότητας από τις εταιρείες, καθώς και από την κοινωνία.

Κοινωνική Διάσταση

Ο κοινωνικός παράγοντας ορίστηκε ως πυλώνας της βιωσιμότητας, επειδή οι συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες του ανθρώπου (τρόφιμα, ενέργεια, υγειονομική περίθαλψη, νερό, θέσεις εργασίας κ.ο.κ) πρέπει να ικανοποιούνται με τέτοιο τρόπο ώστε ο καθένας να μπορεί να διασφαλίσει τη δημιουργία του δικού του μέλλοντος, με σεβασμό προς τις επόμενες γενεές, στην κοινωνική ποικιλομορφία και στα ανθρώπινα δικαιώματα (UN, 2002, ref in Moldan et al., 2011). Έχουν αναφερθεί αρκετοί ορισμοί της κοινωνικής βιωσιμότητας κατά τη διάρκεια των ετών (Black, 2004; Torjman, 2000; Gilbert et al., 1996, ref in Moldan et al.,

2011), αλλά εξακολουθούν να μην είναι απολύτως σαφή τα πιο σημαντικά στοιχεία της κοινωνικής βιωσιμότητας (Moldan et al., 2011). Ένας λόγος θα μπορούσε να είναι η διαφορά μεταξύ χωρών, σε επίπεδο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό, γεγονός που καθιστά δύσκολο τον ομοιόμορφο ορισμό της κοινωνικής βιωσιμότητας. Σύμφωνα με τους Faber et al. (2010), η συλλογική και ατομική συμπεριφορά του ανθρώπου συνδέεται με τη γνώση και ως εκ τούτου είναι σημαντική για τη βιωσιμότητα. Είναι σαφές ότι μια εταιρεία πρέπει να λαμβάνει υπόψη την αυξανόμενη πίεση από την κοινωνία και τους εργαζομένους (Ekins & Vanner, 2007) και την ίδια στιγμή να δίνει έμφαση στον οικονομικό και περιβαλλοντικό τομέα.

Περιβαλλοντική Διάσταση

Η αρχική ιδέα της αναγνώρισης του περιβάλλοντος ως τομέα της βιωσιμότητας ήταν το γεγονός ότι οι άνθρωποι πρέπει να φροντίσουν τους φυσικούς πόρους που έχουν στη διάθεσή τους, μειώνοντας την κατανάλωση πόρων, τη ρύπανση και διατηρώντας τους φυσικούς βιότοπους, έτσι ώστε οι μελλοντικές γενεές να έχουν τη δυνατότητα να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες, ζώντας αξιοπρεπώς (UN, 2002, ref in Moldan et al., 2011). Η έννοια της «περιβαλλοντικής υπεύθυνης ανάπτυξης» χρησιμοποιήθηκε πρώτη φορά από την World Bank το 1992. Αργότερα, εισήχθη ο όρος «περιβαλλοντικά βιώσιμη ανάπτυξη» (Serageldin & Streeter, 1993), ο οποίος μετατράπηκε τελικά σε «περιβαλλοντική βιωσιμότητα» (Goodland, 1995). Η προστασία των πηγών πρώτων υλών για την κάλυψη των ανθρώπινων αναγκών και της ευημερίας είναι σημαντικό μέρος της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας (Moldan et al., 2011).

1.1 ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Στο σημερινό παγκόσμιο ανταγωνιστικό περιβάλλον, οι κορυφαίες επιχειρήσεις αναγνωρίζουν ότι εκτός από τα χρηματοοικονομικά κεφάλαια, πρέπει να εστιάσουν και στη διαχείριση του ανθρώπινου, του φυσικού και του κοινωνικού κεφαλαίου, βελτιώνοντας τις επιδόσεις τους σε θέματα περιβάλλοντος, κοινωνίας και εταιρικής διακυβέρνησης. Πλέον, η επιχειρηματική κοινότητα έχει καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η βιώσιμη και μακροπρόθεσμη ανάπτυξη την εταιρειών μπορεί να επιτευχθεί μόνο εάν το ευρύτερο περιβάλλον και η

κοινωνία ευδοκούν². Τα οφέλη μια εταιρείας, που προκύπτουν μέσω της υιοθέτησης μιας βιώσιμης στρατηγικής είναι ποικίλα.

Ενίσχυση της εταιρικής επίδοσης

Έρευνες υποστηρίζουν με σθένος την ενσωμάτωση των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης. Η καλή επίδοση σε σημαντικούς δείκτες ESG (Environment, Social, Governance) συμβάλει στη δημιουργία αξίας για τους μετόχους και στη βελτίωση της μακροπρόθεσμης εταιρικής επίδοσης. Οι επιχειρήσεις που σημειώνουν υψηλότερη επίδοση σε σημαντικά, για τη λειτουργία τους, θέματα ESG, παρουσιάζουν ισχυρότερα επιχειρηματικά αποτελέσματα, απόδοση μετοχών και μελλοντική κερδοφορία (Khanet al., 2016). Η εφαρμογή βιώσιμων στρατηγικών ενισχύει το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της επιχείρησης.

Ικανοποίηση των μετόχων και ζητήματα φήμης

Ο δεσμός μεταξύ εταιρειών, μετόχων, αλλά και των υπόλοιπων ενδιαφερόμενων μερών είναι στενός (stakeholders theory), σύμφωνα με τις κύριες θεωρίες εταιρικής διακυβέρνησης και, ταυτόχρονα, οι επιχειρήσεις επιδιώκουν να τους ικανοποιούν, καθώς είναι εκείνοι που παρέχουν μέρος των κεφαλαίων τους και αλληλεπιδρούν μαζί τους (Solomon, 2010). Πράγματι, όλο και περισσότεροι επενδυτές θεωρούν ότι η ενσωμάτωση της βιωσιμότητας από μια εταιρεία αποτελεί απόδειξη μιας πειθαρχημένης και υπεύθυνης διαχείρισης και αποτελεί βασικό παράγοντα εταιρικής επιτυχίας (RobecoSam, 2013), ενώ η μη δημοσίευση μη οικονομικών στοιχείων θα μπορούσε να ερμηνευτεί ως απόδειξη πιθανής κακής κατάστασης της εταιρείας και ως εκ τούτου να επηρεάσει αρνητικά τις αποφάσεις των ενδιαφερόμενων μερών (Joshi & Gao, 2009). Επομένως, όταν μια επιχείρηση ακολουθεί βιώσιμες πρακτικές και δημοσιεύει τα σχετικά στοιχεία μπορεί να διαχειριστεί τον κίνδυνο φήμης (reputation risk) (Bebbington et al., 2008).

Οι Kajander et al. (2012) παρατηρούν, επίσης, ότι όλο και περισσότερες επενδύσεις λαμβάνουν χώρα στον τομέα του περιβάλλοντος και της βιωσιμότητας από τις εταιρείες (sustainability investments). Οι συγγραφείς το αποδίδουν, κυρίως, σε δυο παράγοντες: αρχικά, στο ότι η βιωσιμότητα είναι ελκυστική για τους επενδυτές, λόγω της μακροπρόθεσμης αξίας που δημιουργείται και, δεύτερον, επειδή οι οδηγοί της βιωσιμότητας αναμένεται να παρουσιάσουν καλύτερες επιδόσεις στην εταιρεία (Kajander et al., 2012).

² [“ESG Reporting Guide”](#), 2019, ATHEX, p.6

Συμμόρφωση με τους κανονισμούς

Η συμμόρφωση με διατάξεις και νομικούς κανονισμούς με στόχο την ανάπτυξη και την καινοτομία, δηλαδή, τη συμμόρφωση με περιβαλλοντικούς κανονισμούς που προωθούν την καινοτομία και την εξέλιξη της εταιρείας, είναι ένας βασικός λόγος εστίασης των εταιρειών στη βιωσιμότητα (Hespenheide et al., 2010). Οι συγγραφείς τονίζουν ότι η νομοθεσία υποχρεώνει τις εταιρείες να εντάξουν τη βιώσιμη ανάπτυξη στην επιχειρηματική τους στρατηγική και να αναφέρουν τις αντίστοιχες δραστηριότητές τους (Haspenheide et al., 2010), ενώ οι Cowan et al. (2010) αναφέρουν ότι ο φόβος των εταιρειών για μελλοντικές νομοθεσίες και ποινές, θα αποτελέσει κίνητρο για βιώσιμες πρακτικές.

Οι Hespheide et al. βασίστηκαν στον κανονισμό για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και εξηγούν ότι οι εταιρείες που εφαρμόζουν τρόπους μείωσης των εκπομπών του άνθρακα αποδίδουν καλύτερα στο χρηματιστήριο, σε σύγκριση με εκείνες που δεν το κάνουν.

Επιπλέον, μια μελέτη της PricewaterhouseCoopers (2002), η οποία αναφέρθηκε από τους Cowan et al. (2010), έδειξε τη σημασία της νομοθεσίας ως κίνητρο για τις εταιρείες να υιοθετήσουν αειφόρες πρακτικές. Πράγματι, σύμφωνα με αυτή τη μελέτη, οι κύριοι λόγοι που οδήγησαν τις επιχειρήσεις στη βιωσιμότητα ήταν η ενισχυμένη φήμη, τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, αλλά και η απειλή της νομοθεσίας και η συνολική συνειδητοποίηση της περιβαλλοντικής ευθύνης. Μελέτες από τους Hendry & Vesilind, 2005; Dummett, 2006; και Granek & Hassanali, 2006 συμφωνούν, επίσης, με τη θεωρία αυτή, καθώς υποστηρίζουν ότι οι δυνάμεις που ωθούν τις εταιρείες να εντάξουν τη βιωσιμότητα στην στρατηγική τους επικεντρώνονται σε τρεις ευρείς τομείς: νομικούς, οικονομικούς και ηθικούς. Η απειλή της νομοθεσίας, η μείωση των κινδύνων, το πλεονέκτημα της αγοράς, η απόκτηση φήμης, η πίεση των καταναλωτών και των ενδιαφερομένων μερών, η εξοικονόμηση κόστους και οι κοινωνικές προσδοκίες θεωρούνται πιθανοί οδηγοί για τις εταιρείες.

Λειτουργικά οφέλη

Η εφαρμογή βιώσιμων πρακτικών σε όλο το μήκος την αλυσίδας αξίας παρέχει οφέλη και στην ίδια την επιχείρηση που τις εφαρμόζει, πέρα από τα ενδιαφερόμενα μέρη αυτών (Gallo & Christensen, 2011). Αρχικά, σύμφωνα με τους Cowan et al. (2010), δημιουργείται αξία για την κάθε εταιρεία μέσω της αύξησης των εσόδων, της μείωσης του λειτουργικού κόστους και της αποτελεσματικότερης αύξησης των κερδών. Οι Granek & Hassanali (2005) αποδεικνύουν ότι η βελτίωση των εταιρικών λειτουργιών, η μείωση του ανθρακικού αποτυπώματος, μέσω της μείωσης της ενέργειας και του νερού που χρησιμοποιούνται, καθώς και των αποβλήτων που προκύπτουν και, ταυτόχρονα, η διασφάλιση της παρόμοιας λειτουργίας των συνεργαζόμενων προμηθευτών και συνεργατών, μπορούν να οδηγήσουν σε βελτίωση της οικονομικής κατάστασης μιας επιχείρησης. Επιπροσθέτως, οι Hespentheide et al. (2010) συμφωνούν ότι η βιωσιμότητα μπορεί να προσφέρει ποικίλα πλεονεκτήματα στις εμπλεκόμενες εταιρείες, όπως η προσέλκυση καταξιωμένων εργαζομένων, η προώθηση θετικών δημόσιων σχέσεων, η ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας, η ικανοποίηση των μερών της εφοδιαστικής αλυσίδας. Επίσης, μπορεί να προσελκύσουν επενδυτές και να ενισχύσει το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα.

Όλα τα παραπάνω ενισχύουν την επιθυμία των επιχειρήσεων να υιοθετούν βιώσιμες στρατηγικές και δράσεις που σχετίζονται με τη μείωση της ενέργειας, των αποβλήτων και τη βελτίωση των διεργασιών τους (Cowan et al., 210).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

«Enough, for all, forever» (Ch. Hopkins)

Η έννοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης, ή αλλιώς αειφόρου ανάπτυξης (Sustainable Development) διατυπώθηκε πρώτη φορά, το 1987, από την Παγκόσμια Επιτροπή Περιβάλλοντος και Ανάπτυξης (The World Commission on Environment and Development – WCED), όπου δημοσιεύτηκε η έκθεση με τίτλο «**Our Common Future**». Το έγγραφο αυτό έγινε γνωστό με το όνομα «**Brundtland Report**», προς τιμή της προέδρου της επιτροπής Gro Harlem Brundtland. Μέσα από αυτή την έκθεση η βιώσιμη ανάπτυξη αποτέλεσε κεντρικό σημείο του δημόσιου διαλόγου (Σαρτζετάκης και Παπανδρέου, 2002), ενώ δόθηκε ένας ορισμός για αυτή:

«Βιώσιμη είναι η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να διακυβεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιούν τις δικές τους ανάγκες»

(United Nations, Brundtland Commission Report, 1987)³.

Επιπρόσθετα, η έκθεση «Brundtland» ανέφερε ότι τα κρίσιμα παγκόσμια περιβαλλοντικά προβλήματα ήταν, κυρίως, αποτέλεσμα της τεράστιας φτώχειας του Νότου και των μη βιώσιμων προτύπων κατανάλωσης και παραγωγής στο Βορρά και έκανε λόγο για μια στρατηγική που συνδέει την ανάπτυξη με το περιβάλλον. Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του WCED, η στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη, στηρίζεται στον συνδυασμό τριών πυλώνων: της οικονομίας, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος, προάγοντας τη συνεργασία και τις συντονισμένες δράσεις σε διεθνές, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και τη συνέργεια του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, αλλά και όλων των πολιτών⁴.

Στην πρώτη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, στο Rio de Janeiro το 1992, εγκρίθηκε μια ατζέντα για το περιβάλλον και την ανάπτυξη στον 21^ο αιώνα, η «Ατζέντα 21: Ένα πρόγραμμα δράσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη», συμπεριλαμβανομένης της Δήλωσης του Ρίο για το Περιβάλλον. Για πρώτη φορά, έγινε αναφορά στον σύγχρονο τρόπο ζωής. Οι κυβερνώντες των κρατών αναγνώρισαν ρητά την επείγουσα ανάγκη για βαθειά αλλαγή των προτύπων κατανάλωσης και παραγωγής. Στην

³ Gro Harlem Brundtland, “Our Common Future”, Report of the UN World Commission on Environment and Development, Oxford University Press, 1987.

⁴ “Report of the World Commission on Environment and Development”. UN Documents. 1987. 42/187. <http://www.un-documents.net/a42r187.htm>

Agenda 21 επιβεβαιώθηκε, επιπλέον, ότι η βιώσιμη ανάπτυξη οριοθετείται από την ενσωμάτωση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πυλώνων⁵.

Το 1993, η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη ίδρυσε την Επιτροπή Βιώσιμης Ανάπτυξης με στόχο την παρακολούθηση της εφαρμογής της Agenda 21⁶.

Στη συνέχεια, το 2002, δέκα χρόνια μετά τη Δήλωση του Ρίο για το Περιβάλλον, συνεκλήθη, στο Johannesburg, η Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, μια διάσκεψη συνέχειας με στόχο την ανανέωση της παγκόσμιας δέσμευσης για την βιώσιμη ανάπτυξη. Κατά τη διάσκεψη εγκρίθηκε το Σχέδιο Εφαρμογής του Johannesburg και ανατέθηκε επιπλέον στην Επιτροπή Βιώσιμης Ανάπτυξης η παρακολούθηση της υλοποίησής της⁷.

Στις 24 Δεκεμβρίου 2009, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ ενέκρινε ψήφισμα με το οποίο συμφώνησε στην πραγματοποίηση του Conference on Sustainable Development, στο Rio de Janeiro, το 2012, το οποίο είναι ευρέως γνωστό ως «Rio+20». Ήταν το μεγαλύτερο γεγονός στην ιστορία των Ηνωμένων Εθνών και κατά τη διάρκεια αυτού, τέθηκαν τρεις στόχοι: η εξασφάλιση μιας ανανεωμένης πολιτικής δέσμευσης για την αειφόρο ανάπτυξη, η αξιολόγηση της σημειωθείσας προόδου και των κενών ως προς την υλοποίηση των δεσμεύσεων που έχουν ήδη αναληφθεί, καθώς και η εξέταση νέων προκλήσεων που παρουσιάζονται. Τέλος, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση σε δυο βασικά ζητήματα: στο θεσμικό πλαίσιο για την βιώσιμη ανάπτυξη και σε μια πράσινη οικονομία στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης και της εξάλειψης της φτώχειας. Επιπρόσθετα, στη συγκεκριμένη διάσκεψη ξεκίνησε και η διαδικασία σχεδιασμού της Agenda 2030, όπου οι κυβερνήσεις αποφάσισαν να θεσπίσουν Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης, σε παγκόσμιο επίπεδο, συμπεριλαμβάνοντας ζητήματα όπως η διαχείριση των φυσικών πηγών ενέργειας, η βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή αγαθών, οι αποτελεσματικοί θεσμοί, η κατάλληλη διακυβέρνηση, το κράτος δικαίου και η ειρήνη. Η τελική μορφή της Agenda 2030 ήταν αποτέλεσμα σωρείας

^{5,4,5,6,7} “Έγγραφο εργασίας σχετικά με την προετοιμασία για τη διάσκεψη κορυφής «Rio+20»- Συνεδρίαση Διακοινοβουλευτικής Επιτροπής Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου- Εθνικών Κοινοβουλίων”, 2009-2014. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Επιτροπή Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Τροφίμων https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/envi/dt/893/893910/893910el.pdf

⁸ United Nations, Department of Economic and Social Affairs. <https://sdgs.un.org/goals>

διακυβερνητικών διαπραγματεύσεων σε συνεργασία με ενδιαφερόμενα μέρη (stakeholders) και τέθηκε, επισήμως, σε ισχύ από 1 Ιανουαρίου 2016.

2.1 17 ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η **Ατζέντα 2030** για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (2030 Agenda for Sustainable Development), η οποία υιοθετήθηκε από τα 193 κράτη μέλη του ΟΗΕ, τον Σεπτέμβριο του 2015, παρέχει ένα κοινό πλάνο για την ειρήνη και την ευημερία των ανθρώπων και του πλανήτη, στο παρόν και στο μέλλον. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνει ένα σχέδιο δράσης με 17 στόχους, τους Στόχους της Βιώσιμης Ανάπτυξης (17 SDGs), 169 επιμέρους μετρήσιμους υπο-στόχους (targets) με τους οποίους γίνεται η αξιολόγηση επίτευξής τους για κάθε χώρα (πλέον και επιχειρήσεων, οργανισμών κ.ο.κ) και οι οποίοι σχετίζονται με τον άνθρωπο, τον πλανήτη, την ευημερία, την ειρήνη και τη συνεργασία. Επιπλέον, το σχέδιο αυτό εμπεριέχει τα μέσα εφαρμογής των στόχων και ένα πλαίσιο παρακολούθησης και αναθεώρησής τους.

Οι 17 Στόχοι της Βιώσιμης Ανάπτυξης αποτελούν μια εξέλιξη και βασίστηκαν πάνω στους Millennium Development Goals (MDGs). Αποτελούν 8 στόχους τους οποίους τα κράτη μέλη του ΟΗΕ είχαν συμφωνήσει να επιτύχουν, μέχρι το 2015. Η συμφωνία αυτή υπογράφηκε το 2000 και δέσμευε τους κυβερνώντες, παγκοσμίως, να μειώσουν τη φτώχεια, την πείνα, τις ασθένειες, τον αναφαλβατισμό, την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και τις διακρίσεις σε βάρος των γυναικών⁸.

Ένα βασικό χαρακτηριστικό είναι ότι οι 17 SDGs εφαρμόζονται παγκοσμίως, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές πραγματικότητες, τις ικανότητες και τα επίπεδα ανάπτυξης. Όλες οι χώρες έχουν κοινή ευθύνη για την επίτευξή τους και όλες έχουν σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Επιπλέον, η Ατζέντα 2030 ενσωματώνει με ισορροπημένο τρόπο τους τρεις πυλώνες της Βιώσιμης Ανάπτυξης - κοινωνία, περιβάλλον, οικονομία. Τέλος, προκειμένου να διασφαλιστεί η πρόοδος και η μακροπρόθεσμη λογοδοσία, περιλαμβάνει έναν ισχυρό μηχανισμό παρακολούθησης και επανεξέτασης που θα επιτρέπει σε όλους τους εταίρους να εκτιμούν τον αντίκτυπο των δράσεών τους (*European Commission, The 2030 Agenda for Sustainable Development and the SDGs*).

⁸ “Millennium Development Goals (MDGs)”, World Health Organization [https://www.who.int/news-room/factsheets/detail/millennium-development-goals-\(mdgs\)](https://www.who.int/news-room/factsheets/detail/millennium-development-goals-(mdgs))

Μέσα από αυτή τη διαδικασία αναγνωρίστηκε ότι η εξάλειψη της φτώχειας και άλλων στερήσεων, συμβαδίζει με στρατηγικές που έχουν σαν στόχο να βελτιώσουν την υγεία, την εκπαίδευση, που συμβάλλουν στη μείωση των ανισοτήτων και προωθούν την οικονομική μεγέθυνση, ενώ, ταυτόχρονα, αντιμετωπίζουν την κλιματική αλλαγή και δρουν για την διατήρηση των ωκεανών και των δασών. Η υιοθέτηση της Agenda 2030 αποτελεί μια παγκόσμια δέσμευση για ενσωμάτωση της βιωσιμότητας σε πολιτικό, επιχειρηματικό και κοινωνικό επίπεδο.

Κατά τα επόμενα δεκαπέντε χρόνια, με αυτούς τους νέους στόχους που ισχύουν καθολικά, οι χώρες θα κινητοποιήσουν τις προσπάθειές τους για την επίτευξή τους. Είναι σαφές ότι οι στόχοι αυτοί, όχι μόνο προσδιορίζουν το σημείο στο οποίο πρέπει να βρίσκονται οι κοινωνίες το 2030 προκειμένου να δημιουργηθεί ένας βιώσιμος κόσμος, αλλά περιγράφουν και νέες αγορές και ευκαιρίες που προκύπτουν για εταιρείες, σε παγκόσμιο επίπεδο. Για να επιτευχθεί αυτό, θα πρέπει να προσαρμοστούν οι παγκόσμιοι στόχοι και στο επίπεδο των τοπικών επιχειρήσεων. Το Οικουμενικό Σύμφωνο των Ηνωμένων Εθνών έχει δεσμευτεί να είναι ο κύριος καταλύτης αυτής της μεταμόρφωσης (United Nations Global Compact).

Εικ.2.1 Sustainable Development Goals (United Nations)

Οι 17 Στόχοι της Βιώσιμης Ανάπτυξης παρέχουν στις επιχειρήσεις, σημαντικές ευκαιρίες και τις οδηγούν σε καινοτόμα επιχειρηματικά μοντέλα, σε νέα προϊόντα, τεχνολογίες και διαδικασίες και δεν αποτελούν μόνο έναν τρόπο να ενσωματώσουν στην στρατηγική τους την υπευθυνότητα. Επιπρόσθετα, αποτελούν συγκεκριμένα σχέδια δράσης για το πώς θα επιτευχθεί η αλλαγή, πώς θα χρηματοδοτηθεί και πώς θα εξασφαλιστεί η συμμετοχή όλων σε αυτή. Ο ρόλος που καλείται να διαδραματίσει η επιχείρηση στην επίτευξη των 17 Στόχων είναι τόσο σημαντικός, όσο ο ρόλος που διαδραματίζουν οι κυβερνήσεις, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις και η κοινωνία των πολιτών.

Μια επιχείρηση ενσωματώνει αυτούς τους 17 Στόχους στην στρατηγική της, αναπτύσσοντας τις προσεγγίσεις τους για την υπευθυνότητα και τη διακυβέρνηση, οι οποίες είναι πλήρως εναρμονισμένες με τα πρότυπα αναφοράς που χρησιμοποιεί. Αναλαμβάνει δράσεις και πρωτοβουλίες, εσωτερικές και εξωτερικές, οι οποίες συμβάλλουν στην επίτευξη κάποιων, αν όχι όλων των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης, τις οποίες συμπεριλαμβάνει και εκθέτει στον ετήσιο Απολογισμό της. Αντιστοίχα, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, οι Στόχοι αξιοποιούνται για να γίνει κατανοητός ο αντίκτυπος των οργανισμών και των επιχειρήσεων στην εφαρμογή τους, αλλά και για τη διασφάλιση θετικής επίδρασης σε παγκόσμιο επίπεδο, μέσω ενεργειών με σκοπό την επίτευξή τους, με τη συνέργεια δήμων, περιφερειών, υπεύθυνων επιχειρήσεων, ΜΚΟ και πολιτών για το μέλλον του πλανήτη και το δικαίωμα όλων των ανθρώπων να ζήσουν με αξιοπρέπεια, δικαιοσύνη και ισότητα.

2.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Τον Μάρτιο του 2010 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε την «Στρατηγική της ΕΕ για το 2020» για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, η οποία εγκρίθηκε από τους κυβερνώντες των κρατών της ΕΕ τον Ιούνιο του 2010. Το εν λόγω κείμενο θέτει συγκεκριμένους στόχους για την επόμενη δεκαετία σε τομείς όπως η απασχόληση, η εκπαίδευση, η χρήση της ενέργειας και της καινοτομία, ώστε να αντιμετωπιστούν οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης και να τεθεί η Ευρώπη και πάλι σε τροχιά οικονομικής ανάπτυξης. Στο πλαίσιο των βασικών στόχων της για το 2020, η ΕΕ επιθυμεί να κινηθεί προς την κατεύθυνση μιας βιώσιμης οικονομίας, με αποδοτική χρήση των πόρων και χαμηλές εκπομπές άνθρακα. Μεταξύ άλλων, η Επιτροπή έχει εγκρίνει έναν χάρτη πορείας για την αποτελεσματική χρήση των πόρων, έναν χάρτη πορείας για μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα για το 2050, και ένα σχέδιο ενεργειακής απόδοσης. Η διάσκεψη κορυφής

«Rio+20» δίνει την ευκαιρία για την επίτευξη αυτού του στόχου σε παγκόσμιο επίπεδο και προσφέρει μια πλατφόρμα για την προώθηση του μακροπρόθεσμου προγράμματος της ΕΕ σχετικά με τη βελτίωση της παγκόσμιας διακυβέρνησης.

Τον Ιούνιο του 2011, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση σχετικά με το «Rio+20: Προς μια πράσινη οικονομία και καλύτερη διακυβέρνηση». Η ανακοίνωση ορίζει τους στόχους και τις συγκεκριμένες δράσεις για τα δυο αλληλένδετα θέματα της Διάσκεψης. Η ανακοίνωση καθορίζει το αντικείμενο, τους τρόπους και τους συντελεστές της μετάβασης σε μια πράσινη οικονομία, προτείνοντας συγκεκριμένες δράσεις που θα μπορούσαν να υλοποιηθούν σε διεθνές, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Κατά τη συνεδρίαση του Συμβουλίου Περιβάλλοντος τον Οκτώβριο του 2011, εγκρίθηκαν τα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με το «Rio+20: προς επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης μέσω της μετάβασης στην πράσινη οικονομία και της καλύτερης διακυβέρνησης». Οι Υπουργοί Περιβάλλοντος συμφώνησαν ότι η μετάβαση στην πράσινη οικονομία παρουσιάζει μεγάλες δυνατότητες για την προώθηση της μακροπρόθεσμης βιώσιμης ανάπτυξης, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και, συνακόλουθα, την εξάλειψη της φτώχειας.

Στα συμπεράσματα επισημαίνεται ότι τα κυριότερα λειτουργικά αποτελέσματα του «Rio+20» θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν έναν «χάρτη πορείας για μια πράσινη οικονομία» με ειδικούς στόχους και δράσεις σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς και μια δέσμη μεταρρυθμίσεων με στόχο την ενίσχυση της διεθνούς περιβαλλοντικής διακυβέρνησης. Στα τέλη Σεπτεμβρίου του 2011, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα για τη διαμόρφωση κοινής θέσης της ΕΕ ενόψει της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (Rio+20). Οι βουλευτές σημειώνουν ότι, παρ' όλο που έχει σημειωθεί πρόοδος προς τη Βιώσιμη Ανάπτυξη μετά την Διάσκεψη Κορυφής του Ρίο το 1992 και την Διάσκεψη Κορυφής του Johannesburg το 2002, παραμένουν σημαντικά κενά και προκλήσεις στην εφαρμογή της, ενώ πολλές δεσμεύσεις της διεθνούς κοινότητας δεν έχουν ακόμη τηρηθεί⁹.

⁹ «Εγγραφο εργασίας σχετικά με την προετοιμασία για τη διάσκεψη κορυφής «Rio+20»- Συνεδρίαση Διακοινοβουλευτικής Επιτροπής Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου- Εθνικών Κοινοβουλίων», 2009-2014. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Επιτροπή Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Τροφίμων

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ (EU GREEN DEAL)

Η κλιματική αλλαγή και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος αποτελούν απειλή για την ύπαρξη της Ευρώπης και του κόσμου. Για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, η Ευρώπη χρειάζεται μια νέα αναπτυξιακή στρατηγική που θα μετατρέψει την Ένωση σε μια σύγχρονη, αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων και ανταγωνιστική οικονομία με μηδενικές καθαρές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050, όπου η οικονομική ανάπτυξη θα είναι αποσυνδεδεμένη από τη χρήση των πόρων και όπου κανένας άνθρωπος και καμιά περιφέρεια δεν θα μένει στο περιθώριο. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία είναι ο χάρτης πορείας για να επιτευχθεί η βιωσιμότητα της οικονομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό θα συμβεί αν μετατραπούν οι κλιματικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις σε ευκαιρίες σε όλους τους τομείς πολιτικής και αν επιτευχθεί μια μετάβαση δίκαιη για όλους και χωρίς αποκλεισμούς.

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία¹⁰ παρέχει ένα σχέδιο δράσης για την ενίσχυση της αποδοτικής χρήσης των πόρων με τη μετάβαση σε μια καθαρή, κυκλική οικονομία την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και τη μείωση της ρύπανσης. Το σχέδιο περιγράφει τις απαιτούμενες επενδύσεις και τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά μέσα και εξηγεί τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να διασφαλιστεί μια δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς μετάβαση.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση σκοπεύει να είναι κλιματικά ουδέτερη το 2050. Για να το επιτύχει αυτό, θα αναλάβει μια σειρά πρωτοβουλιών που θα προστατεύσουν το περιβάλλον και θα ενισχύσουν την πράσινη οικονομία, υιοθετώντας έναν ευρωπαϊκό νόμο για το κλίμα, ο οποίος θα μετατρέψει αυτή την πολιτική δέσμευση σε νομική υποχρέωση. Για την επίτευξη αυτού του στόχου θα απαιτηθεί η ανάληψη δράσης σε όλους τους τομείς της οικονομίας, όπως επενδύσεις σε φιλοπεριβαλλοντικές τεχνολογίες, στήριξη της καινοτομίας στον βιομηχανικό τομέα, ανάπτυξη καθαρότερων, οικονομικότερων και πιο υγιεινών μορφών ιδιωτικής και δημόσιας μεταφοράς, απαλλαγή του ενεργειακού τομέα από τις ανθρακούχες εκπομπές, διασφάλιση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων και, τέλος, συνεργασία με διεθνείς εταίρους για τη βελτίωση των παγκόσμιων περιβαλλοντικών προτύπων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα παράσχει, επίσης, χρηματοδοτική στήριξη και τεχνική βοήθεια σε όσους θίγονται περισσότερο από τη μετάβαση στην πράσινη οικονομία, μέσω ιδιωτικών και

¹⁰ «The European Green Deal», Communication from the Commission, European Commission, Brussels 11.12.2019

δημόσιων χρηματοδοτήσεων. Πρόκειται για τον λεγόμενο Μηχανισμό Δίκαιης Μετάβασης, με στοχευμένη στήριξη περιφερειών και τομέων, κατά τη μετάβαση προς την πράσινη οικονομία. Η δράση αυτή θα συμβάλει στην κινητοποίηση τουλάχιστον 100 δισ. ευρώ για την περίοδο 2021-2027 στις περιοχές που πλήττονται περισσότερο.

Η Ελλάδα καταγράφει χαμηλές επιδόσεις έναντι των ευρωπαϊκών σε σημαντικούς τομείς της κυκλικής οικονομίας, όπως για παράδειγμα η διαχείριση αποβλήτων. Η κυκλική οικονομία θα πρέπει να αξιοποιηθεί ως το σύγχρονο οικονομικό μοντέλο της χώρας για την προσέλκυση επενδύσεων, την ανάπτυξη της αγοράς, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και την παραγωγή αξίας για το περιβάλλον και την κοινωνία. Η ελληνική επιχειρηματικότητα στηρίζει την πράσινη συμφωνία, αναγνωρίζει τις σημαντικές ευκαιρίες που εμφανίζονται και τονίζει την ανάγκη στήριξης της μετάβασης. Οι ελληνικές βιομηχανίες μείωσαν τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) κατά 29% μεταξύ 1990 και 2018, ποσοστό που υπερβαίνει τη συνολική μείωση των εκπομπών του βιομηχανικού κλάδου της Ε.Ε. (-22%) για το ίδιο διάστημα.

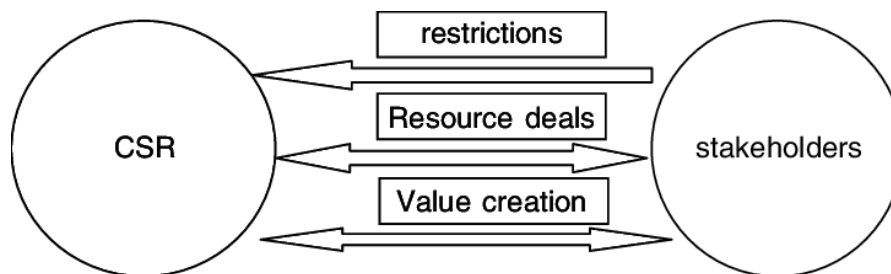
Στις σημαντικές προκλήσεις που θέτει η Πράσινη Συμφωνία, κυριαρχεί αυτή της διατήρησης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση του κινδύνου «διαρροής άνθρακα», δηλαδή του κινδύνου μεταφοράς μέρους της παραγωγής της Ε.Ε. σε χώρες χωρίς το κόστος που συνεπάγεται ο περιορισμός εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Η χώρα μας λόγω γεωγραφικής θέσης παρουσιάζει αυξημένη έκθεση στον κίνδυνο «διαρροής άνθρακα». Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη κατά το πρότυπο της Πράσινης Συμφωνίας και στη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας θα διαδραματίσουν μεταξύ άλλων, η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, η μείωση του ανθρακικού αποτυπώματος του ενεργειακού μίγματος, η μετάβαση στην κυκλική οικονομία, η προστασία της βιοποικιλότητας και η έρευνα και καινοτομία με έμφαση στην ανάπτυξη των απαραίτητων «πράσινων» τεχνολογιών.

Εικ. 2.2 The European Green Deal (<http://elard.eu/the-european-green-deal-thematic-group-first-meeting-held-on-28th-of-september/>)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

Η έννοια της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ) είναι μια δυναμική έννοια, η οποία εξελίσσεται συνεχώς. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω της ανανεωμένης στρατηγικής της για την ΕΚΕ που δημοσιοποίησε το 2011, την ορίζει ως «η ευθύνη των επιχειρήσεων για την επίδραση που έχουν στην κοινωνία». Το 2001, στην Πράσινη Βίβλο, η οποία αποτέλεσε την πρώτη ανακοίνωση της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, την όριζε αναλυτικότερα ως «η έννοια σύμφωνα με την οποία οι εταιρείες ενσωματώνουν τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και στην αλληλεπίδρασή τους με τα Ενδιαφερόμενα Μέρη, σε εθελοντική βάση»¹¹. Η έννοια της ΕΚΕ περικλείει την ευθύνη κάθε επιχείρησης ή οργανισμού απέναντι στα Ενδιαφερόμενα Μέρη, τα οποία επηρεάζει ή επηρεάζεται από αυτά, μέσα από την άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας¹².

Εικ 3.1 Relationships between CSR and Stakeholders (https://www.researchgate.net/figure/Relationships-between-CSR-and-stakeholders_fig1_263325101)

Συγκεκριμένα, η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη ενδιαφέρει ολόκληρη την κοινωνία, γιατί αντανακλά τις βασικές αρχές της. Ταυτόχρονα, ενδιαφέρει τις επιχειρήσεις, καθώς χάρη στις ενέργειες ΕΚΕ μπορούν να βελτιώσουν τον οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό αντίκτυπο, τους εργαζομένους τους, γιατί διασφαλίζει ένα αποδοτικό και δημιουργικό εργασιακό περιβάλλον. Επιπλέον, αφορά τους καταναλωτές τους, οι οποίοι ενδιαφέρονται, όλο και περισσότερο, για προϊόντα και υπηρεσίες με κοινωνικό και περιβαλλοντικό χαρακτήρα, αλλά και τις τοπικές κοινωνίες που επιθυμούν συνέργιες με επιχειρήσεις με τις οποίες μοιράζονται ίδιες αξίες και προβληματισμούς και τέλος, τους επενδυτές που πιστεύουν

¹¹ “ΠΡΑΣΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟ: Προώθηση ενός ευρωπαϊκού πλαισίου για την εταιρική κοινωνική ευθύνη”, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Βρυξέλλες, 2001, σελ.7-8

¹² “Ορισμός της έννοιας ΕΚΕ”, CSR HELLAS- Ελληνικό Δίκτυο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

ότι η υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά δημιουργεί μακροπρόθεσμη αξία για τις επιχειρήσεις¹³.

Οι ενέργειες ΕΚΕ αποτελούν μια διαδικασία που τα τελευταία χρόνια αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία και βαρύτητα στην παγκόσμια, αλλά και στην εγχώρια επιχειρηματική πραγματικότητα. Οι επιχειρήσεις όλων των μεγεθών (οικονομικών και γεωγραφικών) δεσμεύουν ένα μέρος των κερδών τους σε τέτοιου είδους ενέργειες. Η ανάγκη των εταιρειών, όχι μόνο να προβούν σε τέτοιες ενέργειες, αλλά και να τις μεταδώσουν με σαφήνεια και επιτυχία σε όλα τα Ενδιαφερόμενα Μέρη, έχει οδηγήσει στη δημιουργία και χρήση διεθνώς αναγνωρισμένων προτύπων (π.χ. GRI G4) για τη δημιουργία απολογισμών ΕΚΕ (ή Βιωσιμότητας).

Τα οφέλη της υιοθέτησης της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από μια επιχείρηση είναι ποικίλα. Αρχικά, όσον αφορά στην ίδια την επιχείρηση, διασφαλίζεται η βιωσιμότητα και η κερδοφορία της, μέσα στο χρόνο. Για τους εργαζόμενούς της διασφαλίζεται, μέσω αυτής της διαδικασίας, ένα δίκαιο, επιβραβευτικό και δημιουργικό περιβάλλον εργασίας, ενώ για τους καταναλωτές διασφαλίζονται συνθήκες υπεύθυνης και συνειδητής κατανάλωσης. Επιπρόσθετα, η σημασία της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης είναι μεγάλη για τις τοπικές κοινότητες και αυτό γιατί έχουν τη δυνατότητα να συνεργαστούν και να συμβιώσουν με επιχειρήσεις οι οποίες σέβονται και αφογκράζονται τις ανάγκες τους, ενώ για το κράτος διαδραματίζει εξίσου σημαντικό ρόλο, καθώς διασφαλίζεται υπεύθυνη και υγιής επιχειρηματικότητα. Τέλος, εξασφαλίζεται το δικαίωμα των επόμενων γενεών να ζήσουν σε έναν κόσμο που σέβεται τον άνθρωπο και τη φύση.

3.1 ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ & ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ

Η εξασφάλιση της βιωσιμότητας προϋποθέτει ριζικές αλλαγές στην οικονομία, την αγορά και το κράτος. Ταυτόχρονα, όμως, απαιτείται η δραστηριοποίηση και συμμετοχή όλων των παραγωγικών, οικονομικών και κοινωνικών μονάδων προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Σημαντικό ρόλο σε αυτό διαδραματίζει η πρωτοβουλία των επιχειρήσεων με τη μορφή της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ).

¹³ Έρευνα του Κέντρου Αειφορίας (Centre for Sustainability and Excellence) για την εκτίμηση δαπανών για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη στην Ελλάδα

Αν και η Βιώσιμη Ανάπτυξη είναι μια κοινωνική έννοια, εφαρμόζεται κυρίως, σε εταιρικό επίπεδο, ως «Εταιρική Βιωσιμότητα» (Steurer et al., 2005). Ένας αντιπροσωπευτικός ορισμός της Εταιρικής Ευθύνης είναι *«η υιοθέτηση επιχειρηματικών στρατηγικών και δραστηριοτήτων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της επιχείρησης και των ενδιαφερόμενων μερών, σήμερα, προστατεύοντας, διατηρώντας και ενισχύοντας τον άνθρωπο και τους φυσικούς πόρους που θα χρειαστούν στο μέλλον»* (IISD, 1992). Ένας επιπλέον ορισμός παρέχεται από τον Van Marrewijk, ο οποίος εξηγεί ότι ως Εταιρική Βιωσιμότητα ορίζεται *«η ένταξη των κοινωνικών και περιβαλλοντικών ανησυχιών στις επιχειρηματικές δραστηριότητες και στις αλληλεπιδράσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη»* (Van Marrewijk, 2003).

Πολλοί συγγραφείς έχουν σημειώσει ότι η Εταιρική Βιωσιμότητα συνδέεται στενά με την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ). Ωστόσο, ενώ πολλοί θεωρούν, πλέον, αυτές τις δύο έννοιες συνώνυμες (Van Marrewijk, 2003) και σημειώνουν ότι *«έχουν συγκλίνει σε πολύ παρόμοιες έννοιες τα τελευταία χρόνια»* (Steurer et al., 2005), είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι άλλοι υποστηρίζουν ότι υπάρχουν διακριτικές διαφορές ανάμεσά τους (Van Marrewijk, 2003; Steurer et al., 2005). Ο όρος Βιωσιμότητα αφορά στο μέλλον και την στρατηγική που θα χαράξει η εταιρεία ή ο οργανισμός, σε αντίθεση με την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη που επικεντρώνεται κυρίως στις δράσεις που ολοκλήρωσε η επιχείρηση. Επιπροσθέτως, από τη βιώσιμη ανάπτυξης επωφελούνται όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη μια εταιρείας τα οποία την επηρεάζουν και επηρεάζονται από αυτή. Το κίνητρο της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης είναι κυρίως η ενίσχυση της φήμης της επιχείρησης ή του οργανισμού στο κοινωνικό σύνολο, ενώ μέσω της βιώσιμη ανάπτυξης επιτυγχάνεται η δημιουργία ευκαιριών για το μέλλον, καθώς και αξίας τόσο για την ίδια την επιχείρηση όσο και την κοινωνία και το περιβάλλον. Τέλος, η βιώσιμη στρατηγική και οι δείκτες που την αποδεικνύουν, αποτελούν αντικείμενο επενδυτικού ενδιαφέροντος και μελέτης. Σε κάθε περίπτωση, τόσο η Εταιρική Βιωσιμότητα, όσο και η ΕΚΕ έχουν επικεντρωθεί στην αντιμετώπιση των οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών διαστάσεων της εταιρικής απόδοσης (Steurer et al., 2005).

Εταιρείες, κοινωνικά και περιβαλλοντικά υπεύθυνες, σημειώνουν καλύτερη οικονομική απόδοση και, ταυτόχρονα, συμβάλλουν στην κοινωνία και υιοθετούν την βιώσιμη ανάπτυξη στην στρατηγική τους. Οι επιχειρήσεις αυτές αποδίδουν καλύτερα, οικονομικά, λόγω του μειωμένου κόστους που προκύπτει μέσω των βιώσιμων πρακτικών που ακολουθούν, λόγω της ολοένα αυξανόμενης απαίτησης των καταναλωτών από τις εταιρείες να είναι βιώσιμες,

αλλά και της στροφής των καταναλωτών σε εταιρείες με υπεύθυνη στάση και στρατηγική απέναντι στον περιβάλλον, στους εργαζόμενους, στο κοινωνικό σύνολο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

Όλο και περισσότερες εταιρείες και οργανισμοί, παγκοσμίως, στοχεύουν στη χάραξη μιας βιώσιμης πορείας. Η πίεση που υφίστανται από τα Ενδιαφερόμενα Μέρη και από την ίδια την κοινωνία, τους ωθεί να επικοινωνήσουν τις επιδόσεις, τις δράσεις τους, αλλά και το κοινωνικό και περιβαλλοντικό αποτύπωμά τους, εκδίδοντας, σε ετήσια βάση, απολογισμούς βιωσιμότητας, σε εθελοντικό επίπεδο. Ταυτόχρονα, τους δίνεται η δυνατότητα να είναι πιο διαφανείς ως προς τους κινδύνους και τις ευκαιρίες που αντιμετωπίζουν. Άλλωστε, η οικοδόμηση και η διατήρηση της εμπιστοσύνης στις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις είναι θεμελιώδους σημασίας για την επίτευξη μιας βιώσιμης οικονομίας. Έρευνα της KPMG σχετικά με τις αναφορές εταιρικής κοινωνικής ευθύνης έδειξε ότι το 93% των 250 μεγαλύτερων εταιρειών, παγκοσμίως και το 78% του S&P 500, ανέφεραν την απόδοσή τους σε θέματα βιωσιμότητας, εκτός από τα οικονομικά τους στοιχεία¹⁴.

Ένας Απολογισμός Βιωσιμότητας αποτελεί «μια έκθεση που δημοσιεύεται από μια εταιρεία ή έναν οργανισμό σχετικά με τις οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις που προκαλούνται από τις καθημερινές δραστηριότητές τους. Μια έκθεση βιωσιμότητας παρουσιάζει, επίσης, τις αξίες και το μοντέλο εταιρικής διακυβέρνησης και δείχνει τη σχέση μεταξύ της στρατηγικής και της δέσμευσης για μια παγκόσμια, βιώσιμη οικονομία» (Global Reporting Initiative, GRI). Η αναφορά βιωσιμότητας, όπως επισημαίνει το GRI, μπορεί να θεωρηθεί συνώνυμη με άλλους όρους, μη χρηματοοικονομικών αναφορών, όπως αυτή της Τριπλής Κατώτατης Γραμμής (TBL), της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, αναφοράς ESG. Είναι, επίσης, μια πιο πρόσφατη εξέλιξη που συνδυάζει την ανάλυση των χρηματοοικονομικών και μη χρηματοοικονομικών επιδόσεων.

Η διαδικασία του Απολογισμού Βιωσιμότητας διασφαλίζει ότι οι εταιρείες και οι οργανισμοί λαμβάνουν υπόψη τους τις επιπτώσεις τους στα ζητήματα βιωσιμότητας, κάτι το οποίο συμβάλει στη αυτοβελτίωση τους και τους επιτρέπει να είναι διαφανείς σε σχέση με τους κινδύνους και τις ευκαιρίες που τους αφορούν, κάτι που οδηγεί στην καλύτερη λήψη

¹⁴ “The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2017”, KPMG International Cooperative
<<https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2017/10/the-kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2017.html>>

αποφάσεων, αλλά και στην εμπιστοσύνη που δημιουργείται από την πλευρά την επιχείρησης προς τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Οι εκθέσεις βιωσιμότητας από τους ετήσιους απολογισμούς των οικονομικών στοιχείων που εκδίδει μια εταιρεία. Η αποκάλυψη των χρηματοοικονομικών πληροφοριών από εταιρείες εισηγμένες στο χρηματιστήριο απαιτείται δια νόμου, ο οποίος έχει επιβληθεί από το SEC (Securities and Exchange Commission), στο έντυπο 10-K¹⁵. Αντιθέτως, μια έκθεση βιωσιμότητας αποτελεί μια εθελοντική πρωτοβουλία της κάθε επιχείρησης. Μια επιπλέον διαφορά, σχετίζεται με τον τύπο των πληροφοριών που παρέχει στα ενδιαφερόμενα μέρη η κάθε έκθεση. Συγκεκριμένα, οι απολογισμοί βιωσιμότητας επικεντρώνονται σε άμεσες και έμμεσες οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιδράσεις της εκάστοτε εταιρείας, ενώ οι ετήσιες αναφορές δίνουν μεγαλύτερη έμφαση, κυρίως, στα εταιρικά οικονομικά αποτελέσματα. Επιπρόσθετα, οι εκθέσεις βιωσιμότητας απευθύνονται σε μεγαλύτερο κοινό, καθώς αποτελούν αντικείμενο ενδιαφέροντος, εκτός από μετόχους και επενδυτές, για τους εργαζομένους, τους καταναλωτές κ.ο.κ.

4.1 INTEGRATED ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

Πριν από περίπου δέκα χρόνια παρουσιάστηκε ένα νέο πλαίσιο οδηγιών για τη συγγραφή των ενιαίων (integrated) εταιρικών απολογισμών, από το διεθνές συμβούλιο (The International Integrated Council). Στόχος της δημιουργίας αυτού του νέου πλαισίου ήταν ο σχεδιασμός ενός οδηγού για την παρουσίαση της συνολικής εικόνας μιας επιχείρησης, ή ενός οργανισμού στους επενδυτές συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών και μη στοιχείων.

Η πρωτοπορία αυτού τρόπου επιχειρηματικής παρουσίασης είναι η πιο αποτελεσματική επικοινωνία της αξίας της επιχείρησης προς τα ενδιαφερόμενα μέρη. Κι αυτό γιατί ένα Integrated Report είναι το μοναδικό έντυπο μιας επιχείρησης που παρέχει ποικίλες πληροφορίες, όπως η στρατηγική της επιχείρησης, το επιχειρηματικό της μοντέλο, το ιστορικό επίδοσης και απόδοσης στο σύνολο των δραστηριοτήτων της (τόσο οικονομικά στοιχεία και δείκτες επίδοσης - KPI's, όσο και αντίστοιχα στοιχεία εταιρικής υπευθυνότητας. Επιπλέον, περιλαμβάνει στοιχεία σχετικά με τις πιέσεις που υφίσταται (συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων) και με τον τρόπο χρησιμοποιεί τα διαφορετικά κεφάλαια.

¹⁵ “Annual report pursuant to section 13 or 15(d) of the securities exchange act of 1934”, United States, Securities and Exchange Commission, Washington, D.C.20549

Επιπρόσθετα, το Integrated Report είναι το μοναδικό έντυπο μιας επιχείρησης που αναπτύσσεται μόνο μέσα από αποτελεσματικές εσωτερικές διαδικασίες αναφοράς και σε συνεργασία όλων των τμημάτων μιας επιχείρησης. Με βάση τα παραπάνω, δεν αποτελεί ένωση απολογισμών που εκδίδει μια εταιρεία, αλλά θα μπορούσε να θεωρηθεί ως το επόμενο βήμα, μετά τον απολογισμό ΕΚΕ. Με την ανάπτυξη του Integrated Report, θα υπάρχει ένα ακόμη report για να καλύπτει τις ανάγκες επικοινωνίας της επιχείρησης, συμβάλλοντας παράλληλα στη βελτίωση των διαδικασιών παρακολούθησης της επίδοσης, τόσο από τη διοίκηση, όσο και από τους αναλυτές και τους παρόχους κεφαλαίου. Οι αγορές κεφαλαίων αναμένουν με ανυπομονησία την επέκταση της πρακτικής του Integrated Reporting, καθώς μπορεί να αποτελέσει το πληρέστερο εργαλείο επενδυτικών αποφάσεων.

4.2 ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η έκδοση απολογισμών εταιρικής υπευθυνότητας και βιώσιμης ανάπτυξης στην Ελλάδα ξεκίνησε τη δεκαετία του 1980, όταν ελληνικές επιχειρήσεις -ιδιαίτερα στον τομέα της (βαριάς) βιομηχανίας- άρχισαν να δημοσιοποιούν τέτοια είδους στοιχεία, απευθυνόμενες κυρίως στους μετόχους, τους εργαζομένους, τους προμηθευτές τους, αλλά και τους πολίτες.

Η έκδοση της Ευρωπαϊκής Οδηγίας (2014/95)¹⁶ για υποχρεωτική δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών στοιχείων το 2014, άλλαξε τον τρόπο που οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν τα θέματα εταιρικής διακυβέρνησης, καθώς δεν αποτελεί υποχρέωσή τους να εφαρμόσουν δράσεις βιωσιμότητας και κοινωνικής υπευθυνότητας, αλλά συμβάλλει στην ενσωμάτωσή τους στην στρατηγική και τον τρόπο λήψης αποφάσεων των επιχειρήσεων. Προκειμένου να εξυπηρετηθεί αυτός ο σκοπός, η συγκεκριμένη Οδηγία δεν επιβάλλει ούτε συγκεκριμένα πρότυπα, τα οποία οφείλουν οι επιχειρήσεις να εφαρμόσουν, ούτε αυστηρούς κανόνες για την επιλογή των πολιτικών και διαδικασιών που οι επιχειρήσεις θα πρέπει να ακολουθήσουν, για να επεκτείνουν τη δημοσιοποίηση και πιστοποίηση των αποτελεσμάτων τους από το 2017 και μετά, έτος που σηματοδοτεί την πλήρη εφαρμογή της Οδηγίας, έχοντας ενσωματωθεί στις εθνικές νομοθεσίες των κρατών-μελών της Ε.Ε. Στην Ελλάδα, σήμερα, αρκετές είναι οι επιχειρήσεις που έχουν ήδη αναπτύξει εσωτερικά συστήματα ικανά να ανταποκρίνονται στις προδιαγραφές-απαιτήσεις της νέας Οδηγίας. Πιο συγκεκριμένα και με βάση τα στοιχεία που προκύπτουν από την έρευνα της ΕΥ, “Sustainability Reporting

¹⁶ “CSR Reports: Απολογισμοί Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης”, Direction Business Network, 6^η Έκδοση, 2019

Practices in Greece”¹⁷, που διεξήχθη το 2014, 49 επιχειρήσεις εξέδωσαν απολογισμό μη οικονομικών στοιχείων για το 2014. Σημειώνεται ότι από αυτές το 60% είναι ενεργά μέλη του CSR Hellas. Αυτό είναι ήδη ένα πολύ θετικό αποτέλεσμα, καθώς υπάρχει αφενός σημαντική εμπειρία στη σύνταξη σχετικών απολογισμών σύμφωνα με τα διεθνή αλλά και κλαδικά πρότυπα που έχουν δημιουργηθεί για να εξυπηρετήσουν αυτό το σκοπό και αφετέρου αποδεικνύει πως και στην Ελλάδα, παρ’ όλες τις αρνητικές συνθήκες που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις, υπάρχει και η ετοιμότητα αλλά και η ωριμότητα που απαιτείται σε σχέση με τις διεθνείς τάσεις και εξελίξεις. Στο σημείο αυτό αξίζει να τονισθεί ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις παρακολουθούν με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και προετοιμάζονται ανάλογα, ώστε να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στην πρόσκληση του ΟΗΕ να συμβάλουν στην υλοποίηση των 17 κοινών στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης.

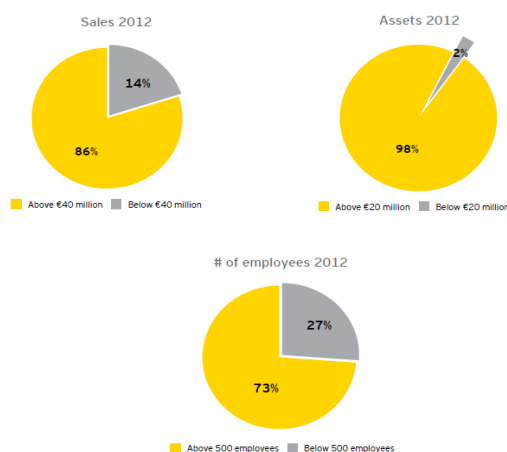
Η πρακτική της δημοσίευσης των Απολογισμών Βιωσιμότητας (Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης ή Αειφορίας) έχει περάσει στο ώριμο στάδιό της, στην ελληνική επιχειρηματική σκηνή. Αν και ο αριθμός των απολογισμών δεν έχει αυξηθεί θεαματικά, η ποιότητα όσων εκδίδονται έχει αναμφίβολα ανέλθει σε πολύ υψηλότερο επίπεδο. Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, πως βελτίωση στην πληρότητα, σαφήνεια και περιεκτικότητα των Απολογισμών ΕΚΕ στη χώρα μας παρατηρεί και το Εργαστήριο Επιχειρησιακής Περιβαλλοντικής Πολιτικής και Διαχείρισης του Πανεπιστημίου Αιγαίου, το οποίο αξιολογεί από το 2005 τους Απολογισμούς ΕΚΕ που εκδίδονται στην Ελλάδα. Τα συνολικά ευρήματα δίνουν ένα ενθαρρυντικό μήνυμα ότι η δημοσίευση πληροφοριών ΕΚΕ στην Ελλάδα έχει αποκτήσει κάποια δυναμική και η εγχώρια επιχειρηματική κοινότητα εμφανίζει σημάδια ανταπόκρισης σε τρέχουσες διεθνείς τάσεις και βέλτιστες πρακτικές. Ωστόσο, όπως τονίζεται στην έρευνα, υπάρχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης και διάχυσης συναφών πρακτικών, τα οποία θα πρέπει να επισημανθούν. Το κυριότερο, όμως, στοιχείο είναι πως πλέον και οι ελληνικές επιχειρήσεις δείχνουν πως έχουν κατανοήσει ποσό σημαντική αλλά και πόσο απαιτητική εργασία είναι η δημοσίευση ενός Απολογισμού Βιωσιμότητας. Όπως φαίνεται, αναγνωρίζουν πως πρόκειται για «συνολική δουλειά», που απαιτεί τη σύμπραξη και τη συνεργασία πολλών και διαφορετικών ανθρώπων και τμημάτων εντός του οργανισμού, επιβάλλει τη συγκέντρωση και αναλυτική παρουσίαση στοιχείων από πολλαπλές πηγές και αρκετές φορές συνδυάζεται με την παροχή τεχνογνωσίας και υποστήριξης από εξωτερικούς συνεργάτες, ειδικά στο κομμάτι της επαλήθευσης αλλά και της καταγραφής και παρουσίασης. Στη σημερινή εποχή η

¹⁷ “Sustainability Reporting Practices in Greece: A desk research of published sustainability reports”, EY Greece, 2014

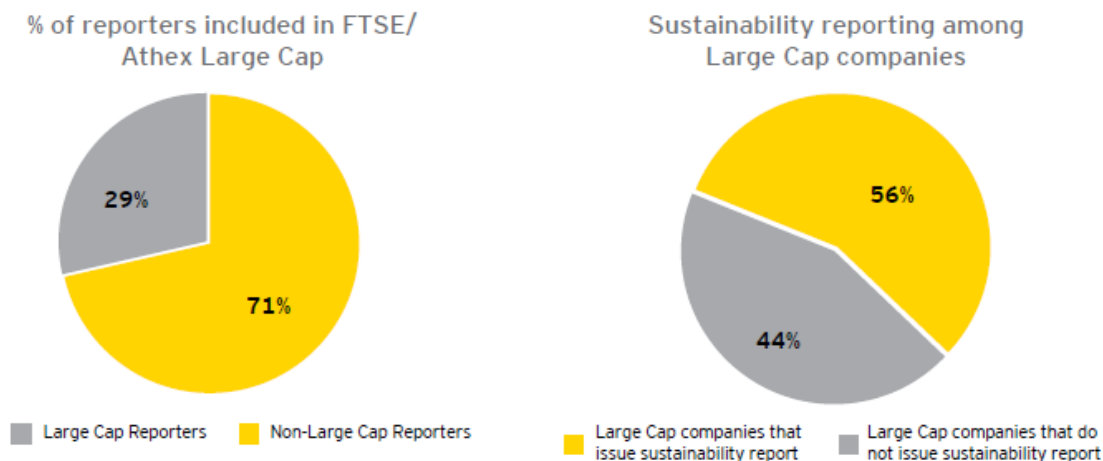
Βιωσιμότητα και η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη αποτελούν πρακτικές που θα πρέπει να διέπουν και να κατευθύνουν τη συνολική εταιρική φιλοσοφία και κουλτούρα και κάθε κομμάτι της καθημερινής λειτουργίας μιας επιχείρησης. Σε αυτό το πλαίσιο, οι απολογισμοί δεν μπορούν να μην αποτυπώνουν τη σφαιρική και ολιστική αυτή αντίληψη περί Αειφορίας. Δεν μπορούν να μην προσφέρουν τη «μεγάλη εικόνα», όσον αφορά τις επιδόσεις του εκάστοτε Οργανισμού στο πεδίο της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης. Αυτή τη «μεγάλη εικόνα» αναζητούν, άλλωστε, και οι αναγνώστες των απολογισμών και η ανάγκη αυτή είναι που έχει οδηγήσει στην αναφορά στοιχείων βιωσιμότητας στις ετήσιες οικονομικές αναφορές αρκετών εταιρειών, στην -αργή αλλά σταθερή- ανάπτυξη της πρακτικής των Ενιαίων Απολογισμών αλλά και στην Οδηγία της Ε.Ε. για την υποχρέωση μη δημοσιοποίησης μη χρημα-οοικονομικών στοιχείων από εταιρείες μεγάλου μεγέθους ή δημόσιου ενδιαφέροντος.

Στην Ελλάδα, η πλειονότητα των εταιρειών που δημοσιεύουν μη χρηματοοικονομικούς απολογισμούς, είναι μεγάλες επιχειρήσεις, από άποψη εργαζομένων, περιουσιακών στοιχείων και εσόδων. Πιο συγκεκριμένα, το 86% των εταιρειών που δημοσίευσαν τέτοιου είδους εκθέσεις το 2012, σημείωσαν πωλήσεις άνω των 40εκ. ευρώ, το 98% εμφάνισε περιουσιακά στοιχεία άνω των 20εκ. ευρώ και το 73% απασχολούσε κατά μέσο όρο περισσότερους από 500 εργαζομένους.

Εν συνεχεία, το 29% των 49 εταιρειών που δημοσίευσαν εκθέσεις βιωσιμότητας το 2012 ήταν μέλη του FTSE/ Athex Large Cap Index¹⁸. Επιπρόσθετα, αυτές οι 14 εταιρείες αποτελούν το 56% του συνολικού αριθμού των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στο Large Cap Index.

¹⁸ “FTSE/ XA LARGE CAP”, <http://www.naftemporiki.gr/finance/quote/ftse.ath/tsex-a-large-cap?tab=11>

Εικ 4.1 Το προφίλ των εταιρειών που εκδίδουν Εκθέσεις Βιωσιμότητας (ΕΥ Ελλάδα, 2014)¹⁷

4.3 ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

Τα οφέλη που μπορεί να αποκομίσει μια εταιρεία από τη δημοσιοποίηση των ετήσιων απολογισμών βιωσιμότητας, σύμφωνα με τα, παγκοσμίως, αποδεκτά πρότυπα είναι πολυάριθμα.

Οι Hespeneide et al. (2010, p. 52) αναφέρουν ότι παρατηρείται ολοένα και μεγαλύτερο επενδυτικό ενδιαφέρον σχετικά με τον κοινωνικό και περιβαλλοντικό αντίκτυπο των επιχειρήσεων και οργανισμών. Συγκεκριμένα, η δημοσίευση τέτοιου είδους πληροφοριών βελτιώνει την εικόνα της εταιρείας, ενώ η αντίθετη περίπτωση αξιολογείται αρνητικά από τα ενδιαφερόμενα μέρη, αλλά και από τους περισσότερους επενδυτές (Joshi & Gao, 2009). Οι Kajander et al. (2012) αναγνωρίζουν ότι ο συνεχώς αυξανόμενος αριθμός των επενδύσεων σε εταιρείες που ενσωματώνουν τη βιώσιμότητα στην στρατηγική τους, οφείλεται σε δύο παράγοντες. Αρχικά, στην μακροπρόθεσμη αξία που δημιουργείται για τα ενδιαφερόμενα μέρη, μέσω της βιώσιμης ανάπτυξης της εταιρείας, αλλά και για την προσδοκία που δημιουργείται, μέσω των βιώσιμων πρακτικών, για βελτίωση των επιδόσεων της εταιρείας (Kajander et al., 2012, p. 666). Επίσης, οι Kajander et al., Hespeneide et al. (2010) θεωρούν ότι η επιθυμία των επιχειρήσεων να ικανοποιήσουν την προσδοκίες, τόσο των ενδιαφερόμενων μερών, όσο και των μετόχων, αποτελεί έναν καίριο λόγο για αυτές να επενδύσουν στη βιώσιμη ανάπτυξή τους, επισημαίνοντας, ταυτόχρονα, την νομική υποχρέωση των εταιρειών να επενδύσουν σε αυτόν τον τομέα, προκειμένου να συμμορφωθούν με έναν αυξανόμενο αριθμό κανονισμών. Ωστόσο, αυτά δεν είναι τα μόνα

κίνητρα που ωθούν τις εταιρείες να υιοθετούν βιώσιμες πρακτικές. Η βιωσιμότητα μπορεί να προσφέρει πολλά οφέλη όταν ενσωματώνεται επαρκώς στην εταιρική στρατηγική μιας επιχείρησης (Hespenheide et al., 2010). Πέρα από την οικονομική επίδοση, η οποία ενισχύεται μέσω των βιώσιμων πρακτικών, επιτυγχάνονται κοινωνικά και περιβαλλοντικά επιτεύγματα (Cowan et al., 2010).

Επιπρόσθετα, βελτιώνουν την παγκόσμια σύγκριση και ποιότητα των πληροφοριών σχετικά με τις περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις. Επιτρέπουν στους εσωτερικούς και εξωτερικούς ενδιαφερόμενους να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις, σχετικά με τη συμβολή ενός οργανισμού στην βιώσιμη ανάπτυξη. Είναι μέσο των επιχειρήσεων και των οργανισμών να θέτουν στόχους, να μετρούν τις επιδόσεις τους, να διαχειρίζονται την αλλαγή προκειμένου να καθιστούν πιο βιώσιμες τις δραστηριότητές τους, να δημοσιεύουν τις θετικές και αρνητικές επιδράσεις τους στο περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία.

Πράγματι, «μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση των λειτουργιών, στην προσέλκυση ταλέντων, στην προώθηση θετικών σχέσεων, στην ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας και στον εξορθολογισμό της κανονιστικής συμμόρφωσης [...], στην έμπνευση των προμηθευτών της αλυσίδας εφοδιασμού, στην προσέλκυση επενδυτών, στην ενεργοποίηση των ενδιαφερόμενων μερών, στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας και, τελικά, στην ενίσχυση της κατώτατης γραμμής της εταιρείας» (Hespenheide et al., 2010).

Τα εσωτερικά οφέλη, για τις εταιρείες και τους οργανισμούς, περιλαμβάνουν:

- Βελτίωση της πρόσβασης σε κεφάλαια
- Αυξημένη κατανόηση των κινδύνων και των ευκαιριών
- Έμφαση στη σύνδεση μεταξύ οικονομικής και μη-οικονομικής απόδοσης
- Μακροπρόθεσμη επιρροή στρατηγικής και πολιτικής διαχείρισης και επιχειρηματικών σχεδίων
- Εξορθολογισμό των διαδικασιών, μείωση του κόστους και βελτίωση της αποτελεσματικότητας
- Αποφυγή εμπλοκής σε δημοσιευμένες περιβαλλοντικές, κοινωνικές και διοικητικές αποτυχίες

Τα εξωτερικά οφέλη αφορούν:

- Μετριασμό των αρνητικών περιβαλλοντικών και κοινωνικών επιπτώσεων

- Βελτίωση της φήμης και της αφοσίωσης της επωνυμίας
- Δυνατότητα των εξωτερικών ενδιαφερόμενων μερών να κατανοήσουν την πραγματική αξία της εταιρείας και τα ενσώματα και άυλα περιουσιακά της στοιχεία
- Επίδειξη του τρόπου με τον οποίο ο οργανισμός επηρεάζει και επηρεάζεται από τις προσδοκίες από τη βιώσιμη ανάπτυξη

4.4 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Με τις διατάξεις του ν. 4403/2016 θεσπίστηκε ένα νέο είδος έκθεσης αναφοράς για τις οντότητες δημοσίου ενδιαφέροντος, οι οποίες προβλέπονται στις διατάξεις του ν.4308/2014. Το πεδίο εφαρμογής της κατηγορίας αυτής ορίζεται ακολούθως, προκειμένου να αποφευχθεί οποιαδήποτε σύγχυση, ειδικότερα:

1. Στο άρθρο 1 παρ. 6 του ν. 4403/2016 (ΦΕΚ 125 Α')¹¹ προβλέπεται ότι οι μεγάλες ανώνυμες εταιρείες που αποτελούν οντότητες δημοσίου ενδιαφέροντος, κατά την έννοια του Παραρτήματος Α' του Ν. 4308/2014 και οι οποίες, κατά την ημερομηνία κλεισίματος του ισολογισμού τους, υπερβαίνουν τον μέσο αριθμό των 500 εργαζομένων, περιλαμβάνουν στην έκθεση διαχείρισης μια μη χρηματοοικονομική κατάσταση που περιέχει τις πληροφορίες που ορίζονται στο εν λόγω άρθρο.

Σε ό,τι αφορά τις προϋποθέσεις που θέτει η παραπάνω διάταξη, αυτές συντρέχουν σωρευτικά.

2. Στο άρθρο 1 παρ. 3 περ. α του ν. 4308/2014 (ΦΕΚ 251 Α') αναφέρεται ότι ο ορισμός των οντοτήτων δημοσίου συμφέροντος δίδεται στο Παράρτημα 12 του εν λόγω νόμου, και μεταξύ άλλων, χαρακτηρίζονται επιπλέον, ως οντότητες δημοσίου συμφέροντος από τη νομοθεσία, με βάση τη φύση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, το μέγεθος ή τον αριθμό των απασχολούμενων.
3. Επιπροσθέτως, με το άρθρο 7 του ν. 4403/2016 προστέθηκε Κεφάλαιο 16 στον Κ.Ν.2190/1920 με τίτλο «Εκθέσεις πληρωμών σε κυβερνήσεις», που περιλαμβάνει τα άρθρα 144 έως 146, σύμφωνα με τα οποία χαρακτηρίζονται ως οντότητες δημοσίου ενδιαφέροντος, κατά την έννοια του Παραρτήματος Α' του Ν.4308/2014, οι οντότητες οι οποίες δραστηριοποιούνται στην εξορυκτική βιομηχανία ή στην υλοτόμηση πρωτογενών δασών (άρθρο 145 παρ. 1 ν. 4403/2016).
4. Παράλληλα, στον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ.575/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά

ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων) και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012) εισάγεται ο ορισμός της «οντότητας του δημοσίου τομέα»¹³ για τους διοικητικούς οργανισμούς και επιχειρήσεις, τους οποίους αφορά.

5. Τέλος, οντότητες οι οποίες δραστηριοποιούνται στην χώρα μας και είναι θυγατρικές οντοτήτων, όπου η μητρική εταιρεία (ή η τελική μητρική εταιρεία) είναι εταιρεία δημοσίου ενδιαφέροντος στην χώρα προέλευσης και εντάσσεται στο καθεστώς μη χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, τότε εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρούσης.
6. Οι οντότητες που εντάσσονται στην ανωτέρω κατηγορία θα πρέπει να περιλαμβάνουν στην έκθεση διαχείρισης και μια μη χρηματοοικονομική κατάσταση που θα περιέχει πληροφορίες στο βαθμό που απαιτείται για την κατανόηση της εξέλιξης, των επιδόσεων, της θέσης και του αντικτύπου των δραστηριοτήτων της, σε σχέση με περιβαλλοντικά, κοινωνικά και εργασιακά θέματα, το σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου, την καταπολέμηση της διαφθοράς και με θέματα σχετικά με τη δωροδοκία όπου συμπεριλαμβάνονται τα εξής:
 - α) σύντομη περιγραφή του επιχειρηματικού μοντέλου της οντότητας,
 - β) περιγραφή των πολιτικών που εφαρμόζει η οντότητα σε σχέση με τα εν λόγω θέματα, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών δέουσας επιμέλειας που εφαρμόζει,
 - γ) τα αποτελέσματα των εν λόγω πολιτικών,
 - δ) οι κυριότεροι κίνδυνοι που αφορούν τα εν λόγω θέματα και που συνδέονται με τις δραστηριότητες της οντότητας, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση και αναλογικά, των επιχειρηματικών σχέσεων της, των προϊόντων της ή των υπηρεσιών της τα οποία είναι πιθανόν να προκαλέσουν αρνητικές επιπτώσεις στους εν λόγω τομείς και ο τρόπος με τον οποίο η οντότητα διαχειρίζεται αυτούς τους κινδύνους,
 - ε) μη χρηματοοικονομικοί βασικοί δείκτες επιδόσεων που σχετίζονται με τον συγκεκριμένο τομέα επιχειρήσεων. Όταν η οντότητα δεν ασκεί πολιτικές σε σχέση με ένα ή περισσότερα από τα εν λόγω θέματα, παρέχεται στην μη χρηματοοικονομική κατάσταση σαφής και αιτιολογημένη εξήγηση για την απουσία των εν λόγω πολιτικών. Η μη χρηματοοικονομική κατάσταση που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο περιλαμβάνει επίσης, όπου ενδείκνυται, αναφορές και πρόσθετες εξηγήσεις για τα ποσά που αναγράφονται στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορούν να παραλειφθούν πληροφορίες σχετικά με επικείμενες εξελίξεις

ή θέματα υπό διαπραγμάτευση όταν, κατά τη δεόντως αιτιολογημένη γνώμη των μελών των διοικητικών, διαχειριστικών και εποπτικών οργάνων, που ενεργούν εντός των αρμοδιοτήτων τους και που υπέχουν σχετικώς συλλογική ευθύνη της εν λόγω γνώμης, η δημοσιοποίηση αυτών των πληροφοριών θα έβλαπτε σοβαρά την εμπορική θέση της οντότητας, υπό την προϋπόθεση ότι η παράλειψη αυτή δεν εμποδίζει την ορθή και ισορροπημένη κατανόηση της εξέλιξης, των επιδόσεων, της θέσης και του αντίκτυπου των δραστηριοτήτων της οντότητας. Για την παροχή των πληροφοριών που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο, οι ανώνυμες εταιρείες μπορούν να βασίζονται σε εθνικά πλαίσια, πλαίσια βασισμένα στην Ένωση ή διεθνή πλαίσια και, στην περίπτωση αυτή, οι ανώνυμες εταιρείες διευκρινίζουν σε ποια πλαίσια βασίστηκαν (πλαίσια όπως EMAS, United Nations (UN) Global Compact.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

Όπως προαναφέρθηκε, οι εκθέσεις βιώσιμης ανάπτυξης περιλαμβάνουν την κοινωνική, περιβαλλοντική και οικονομική απόδοση των εταιρειών, παρέχοντας μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα των μη χρηματοοικονομικών πτυχών των διαχειριστικών πρακτικών τους. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Σύμπραξη Απολογισμών (GRI, 2011)¹⁹, η κοινωνική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης συνδέεται με τον αντίκτυπο που μπορεί να έχει μια επιχείρηση ή ένας οργανισμός στα κοινωνικά συστήματα στα οποία λειτουργεί, ενώ η οικονομική διάστασή της συνδέεται με τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει ο οργανισμός στις οικονομικές δραστηριότητες των ενδιαφερόμενων μερών, σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.

Ταυτόχρονα, καθώς οι εταιρείες δεσμεύονται, όλο και περισσότερο, να δημοσιεύουν τέτοιου είδους εκθέσεις, αρκετοί εθνικοί και διεθνείς οργανισμοί έχουν αναπτύξει πλαίσια που συμβάλλουν στην καθοδήγησή τους, σχετικά με την έκδοση πληροφοριών και την προετοιμασία των απολογισμών (Adams and Narayanan, 2007). Τα παγκόσμια, αυτά, πλαίσια αναφοράς υπάρχουν εδώ και σχεδόν 25 χρόνια και έχουν επηρεάσει σημαντικά το περιεχόμενο των εκθέσεων βιωσιμότητας.

Το πεδίο των πλαισίων απολογισμών είναι περίπλοκο και υπερισχύει η άποψη πολλών αναλυτών, επενδυτών και εταιρειών αξιολόγησης ότι η τέλεια και απόλυτη ευθυγράμμιση με συγκεκριμένα πρότυπα είναι λιγότερο σημαντική, σε σχέση με την δημοσιοποίηση σωστών δεδομένων της απόδοσης των εταιρειών σε θέματα ESG και ενθαρρύνεται ο συνδυασμός των βασικών στοιχείων από πολλαπλά πρότυπα²⁰.

¹⁹ Global Reporting Initiative. 2011. Sustainability Reporting Guidelines. GRI, Amsterdam, the Netherlands.

²⁰ “Get ready for 202

5.1 GLOBAL REPORTING INITIATIVE (GRI)

Η Παγκόσμια Σύμπραξη Απολογισμών (GRI) είναι ένας κορυφαίος, ανεξάρτητος, μη κερδοσκοπικός οργανισμός στον τομέα της αιεφορίας που προωθεί τη χρήση των απολογισμών βιωσιμότητας ως έναν τρόπο, μέσω του οποίου οι οργανισμοί μπορούν να γίνουν πιο βιώσιμοι και να συμβάλλουν στην αιεφόρο ανάπτυξη, αναλαμβάνοντας την ευθύνη των επιπτώσεών τους.

Τα πρότυπα GRI βοηθούν τις εταιρείες και τους οργανισμούς να κατανοήσουν τις επιπτώσεις των καθημερινών τους δραστηριοτήτων, θετικές ή αρνητικές, στην οικονομία, το περιβάλλον και την κοινωνία, καθώς και την αποτελεσματικότητα της διακυβέρνησής τους. Οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί μπορούν, είτε να χρησιμοποιήσουν τα πρότυπα GRI για να προετοιμάσουν μια έκθεση βιωσιμότητας, είτε να χρησιμοποιήσουν επιλεγμένα πρότυπα ή τμήματα του περιεχομένου τους, για να δημοσιεύσουν πληροφορίες για συγκεκριμένους χρήστες, όπως για παράδειγμα σε επενδυτές²¹. Από το 2000, οι κατευθυντήριες γραμμές για την υποβολή εκθέσεων για τη βιωσιμότητα της GRI έχουν χρησιμοποιηθεί από χιλιάδες οργανισμούς σε περισσότερες από 90 χώρες για να υποβάλουν δημόσια έκθεση σχετικά με τις επιπτώσεις τους στην κοινωνία, το περιβάλλον και την κοινωνία και την οικονομία.

Η πρακτική της αποκάλυψης πληροφοριών για την αιεφορία εμπνέει τη λογοδοσία, συμβάλλει στον εντοπισμό και τη διαχείριση των κινδύνων και επιτρέπει στους οργανισμούς να εκμεταλλευτούν νέες ευκαιρίες. Τα πρότυπα GRI υποστηρίζουν τις επιχειρήσεις, δημόσιες και ιδιωτικές, μεγάλες και μικρές, να προστατεύουν το περιβάλλον και να βελτιώνουν την κοινωνία, ενώ παράλληλα αναπτύσσονται οικονομικά βελτιώνοντας τη διακυβέρνηση και τις σχέσεις των ενδιαφερομένων μερών, βελτιώνοντας τη φήμη και δημιουργώντας εμπιστοσύνη. Ο GRI συνεργάζεται με τις μεγαλύτερες εταιρείες στον κόσμο, εταιρείες με έσοδα μεγαλύτερα από τα ΑΕΠ ολόκληρων χωρών και αλυσίδες εφοδιασμού που επεκτείνονται σε όλο τον κόσμο. Ως εκ τούτου, ο αντίκτυπος της εργασίας στην κοινωνική ευημερία, μέσω καλύτερων θέσεων εργασίας, λιγότερων περιβαλλοντικών ζημιών, πρόσβασης σε καθαρό νερό, λιγότερης παιδικής και καταναγκαστικής εργασίας και ισότητας των φύλων έχει τεράστια κλίμακα. Ο GRI έχει παγκόσμιες στρατηγικές εταιρικές σχέσεις με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το

²¹ Global Reporting Initiative , <https://www.globalreporting.org>

Περιβάλλον και το Παγκόσμιο Σύμφωνο των Ηνωμένων Εθνών. Το πλαίσιο του έχει συνέργειες με τη Διεθνή Οικονομική Εταιρεία, το Διεθνές Οργανισμό 15 Τυποποίησης ISO 26000, τη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη και την Πρωτοβουλία του Χάρτη της Γης (GRI, 2019b).

5.2 SUSTAINABILITY ACCOUNTING STANDARDS BOARD (SASB)

Το Sustainability Accounting Standards Board (SASB) είναι ένας ανεξάρτητος, μη κερδοσκοπικός οργανισμός, του οποίου η αποστολή είναι να αναπτύξει και να διαδώσει πρότυπα βιωσιμότητας που βοηθούν τις εταιρείες να αποκαλύψουν σημαντικές και χρήσιμες πληροφορίες που μπορούν να διαμορφώσουν τις αποφάσεις επενδυτών. Αυτή η αποστολή επιτυγχάνεται μέσω μιας αυστηρής διαδικασίας που περιλαμβάνει έρευνα και ισορροπημένη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών.

Το SASB ανέπτυξε συγκεκριμένους βασικούς δείκτες απόδοσης (KPI), ανά τομέα, σχετικά με τη βιωσιμότητα, οι οποίοι αναφέρονται στην κύρια εταιρική έκθεση. Επιπλέον, το SASB²² παρέχει πληροφορίες σχετικές με τη βιώσιμη ανάπτυξη και εστιάζει σε ζητήματα ESG που αναμένεται να έχουν οικονομικά σημαντικό αντίκτυπο στην εταιρεία, με στόχο την εξυπηρέτηση των αναγκών των περισσότερων επενδυτών.

5.3 ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

Ο Ελληνικός Κώδικας Βιωσιμότητας αποτελεί ένα δομημένο σύστημα αναφοράς ως προς τη διαφάνεια και την αυτο-δέσμευση των Οργανισμών, στα θέματα Βιώσιμης Ανάπτυξης και Υπεύθυνης Επιχειρηματικότητας²³.

Ανταποκρίνεται στην ανάγκη μέτρησης της οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής επίδοσης των Οργανισμών με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους, ως προς:

²² SASB, <https://www.sasb.org/>

²³ Ελληνικός Κώδικας Βιωσιμότητας, <<https://greekcode.sustainablegreece2020.com/>>

- Την εξεύρεση κεφαλαίων, μέσω της θετικής αξιολόγησης της χρηματοπιστωτικής αγοράς και των διεθνών επενδυτικών κεφαλαίων
- Την ενδυνάμωση της εξαγωγικής δραστηριότητας & της εξωστρέφειας των Ελληνικών Επιχειρήσεων
- Την ένταξή τους σε διεθνή Δίκτυα «Υπεύθυνων Προμηθευτών»

Ο Ελληνικός Κώδικας Βιωσιμότητας είναι αποτέλεσμα της συνεργασίας του QualityNet Foundation (QNF) με το German Council for Sustainable Development (RNE) και στηρίζεται στο German Sustainable Code, ο οποίος αποτελεί επίσημα αναγνωρισμένο πλαίσιο αναφοράς και ανταπόκρισης στην Ευρωπαϊκή Οδηγία.

Βασίζεται σε διεθνή πρότυπα αναφοράς (Global Reporting Initiative, United Nations Global Compact, οι Οδηγίες του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές, EFFAS, EMAS) και σε διαχειριστικά συστήματα που ήδη εφαρμόζουν οι Οργανισμοί (όπως τα ISO 26000, 9000, 14000). Επιπροσθέτως, αποτελεί επίσημο πλαίσιο αναφοράς, για τη μη χρηματοοικονομική πληροφόρηση, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Απαντά στις απαιτήσεις της Ελληνικής νομοθεσίας όπως αυτές διατυπώνονται στις διατάξεις του ν.4403/2016 σε συνδυασμό με την με αριθμό 62784/06-06-2017 εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης και δίνει κατευθύνσεις σχετικά με τον τρόπο ενσωμάτωσης των αρχών Βιώσιμης Ανάπτυξης και Εταιρικής Υπευθυνότητας στη λειτουργία των Επιχειρήσεων.

5.4 AA1000 ACCOUNTABILITY

AccountAbility

Η σειρά προτύπων AA1000 του AccountAbility²⁴ είναι βασισμένη σε αρχές, οι οποίες χρησιμοποιούνται από επιχειρήσεις, κυβερνήσεις και άλλους, δημόσιους και ιδιωτικούς, οργανισμούς, σε παγκόσμιο επίπεδο, προκειμένου να επιδείξουν ηγετικό ρόλο και υψηλή απόδοση στους τομείς της υπευθυνότητας και της βιώσιμης ανάπτυξης. Το AccountAbility, για πάνω από δύο δεκαετίες, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στον παγκόσμιο οικονομικό χάρτη των ESG θεμάτων.

Η σειρά προτύπων AA1000 περιλαμβάνει απλά, πρακτικά και εύχρηστα πλαίσια για:

- Ανάπτυξη, ανάλυση και εφαρμογή πρωτοβουλιών αειφορίας (AA1000AP, 2018)

²⁴ AccountAbility, <https://www.accountability.org/>

- Δημιουργία και διεξαγωγή αποκλειστικών πρακτικών εμπλοκής των ενδιαφερομένων μερών (AA1000SES, 2015)
- Διασφάλιση αξιοπιστίας στην αναφορά προόδου προς την επίτευξη των στόχων βιωσιμότητας (AA1000AS v3)

5.5 UN GLOBAL COMPACT

Το Οικουμενικό Σύμφωνο των Ηνωμένων Εθνών αποτελεί τη μεγαλύτερη παγκόσμια πρωτοβουλία Εταιρικής Βιωσιμότητας, δημιουργήθηκε το 2000 από τα Ηνωμένα, καλώντας τις επιχειρήσεις να ευθυγραμμίσουν τις στρατηγικές και τη λειτουργία τους με τις 10 Οικουμενικές

Αρχές που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις συνθήκες εργασίας, το περιβάλλον και την καταπολέμηση της διαφθοράς, ενώ από το 2015 ενθαρρύνονται παράλληλα να αναλάβουν δράσεις που προάγουν τους Παγκόσμιους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Development Goals- SDGs)²⁵.

Η εταιρική βιωσιμότητα εδράζεται στο σύστημα αξιών και αρχών που υιοθετεί μια επιχείρηση και προσεγγίζει την επιχειρηματική της δραστηριότητα. Αυτό σημαίνει ότι μια επιχείρηση ενεργεί, κατ' ελάχιστον, ανταποκρινόμενη στις θεμελιώδεις υποχρεώσεις της στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των συνθηκών εργασίας, του περιβάλλοντος και της καταπολέμησης της διαφθοράς. Οι υπεύθυνες επιχειρήσεις εφαρμόζουν τις ίδιες αρχές και αξίες οπουδήποτε κι αν δραστηριοποιούνται και γνωρίζουν ότι οι καλές πρακτικές τους σε μια περιοχή δεν αντισταθμίζουν τη βλάβη που μπορεί να προκληθεί σε μια άλλη περιοχή. Με την ενσωμάτωση των 10 Αρχών στις στρατηγικές, τις πολιτικές και τις διαδικασίες και τη δημιουργία μιας κουλτούρας ακεραιότητας, οι επιχειρήσεις δεν υποστηρίζουν μόνο τις βασικές υποχρεώσεις τους απέναντι στους ανθρώπους και τον πλανήτη, αλλά θέτουν και το πλαίσιο για την μακροπρόθεσμη επιτυχία τους. Οι 10 Αρχές έχουν προκύψει από: την [Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα](#), την [Διακήρυξη του ILO για τις Θεμελιώδεις Αρχές και Δικαιώματα στην Εργασία](#), την [Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη](#) και τη [Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς](#).

²⁵ UN Global Compact , CSR HELLAS <https://csrhellas.org/un-global-compact/>

Μέλη του UNGC μπορούν να γίνουν επιχειρήσεις, επιχειρηματικοί φορείς, δημόσιοι φορείς, πανεπιστήμια, ιδρύματα και ΜΚΟ. Οι επιχειρήσεις κατά την αίτηση συμμετοχής τους στην πρωτοβουλία θα πρέπει να επιλέξουν την κατηγορία Participant ή Signatory, από την οποία εξαρτάται η πρόσβασή τους σε διάφορες υπηρεσίες που προσφέρει το UNGC, αλλά και το ύψος της ετήσιας συνδρομής τους, το οποίο καθορίζεται από τον ετήσιο κύκλο εργασιών και σε κάποιες περιπτώσεις από το Τοπικό Δίκτυο στο οποίο ανήκουν. Με τη συμμετοχή τους στο UNGC αναλαμβάνουν, παράλληλα, την υποχρέωση να υποβάλλουν ετησίως μια Έκθεση Αναφοράς Προόδου ([Communication On Progress – CoP](#)) που περιέχει τους τρόπους με τους οποίους υποστηρίζουν τις 10 Αρχές που δημοσιοποιείται στο website του UNGC. Για τα μέλη που δεν είναι επιχειρήσεις δεν προβλέπεται η επιλογή κατηγορίας Participant ή Signatory, κατά την αίτηση συμμετοχής τους στην πρωτοβουλία, ενώ δεν υπόκεινται σε υποχρέωση καταβολής συνδρομής, εκτός και αν το Τοπικό Δίκτυο, στο οποίο ανήκουν, έχει ορίσει κάποια συνδρομή για αυτά.

Με τη συμμετοχή τους στο UNGC αναλαμβάνουν, ωστόσο, την υποχρέωση να υποβάλλουν ανά 2 χρόνια μια Έκθεση Αναφοράς Δέσμευσης ([Communication On Engagement – CoE](#)) που περιέχει τους τρόπους με τους οποίους υποστηρίζουν τις 10 Αρχές που δημοσιοποιείται στο website του UNGC. Η διαδικασία αίτησης συμμετοχής στο UNGC γίνεται ηλεκτρονικά και περιλαμβάνει μια δήλωση δέσμευσης για την υποστήριξη των 10 Αρχών υπογεγραμμένη από τον/την ανώτατο/η εκπρόσωπο της επιχείρησης ή του φορέα.

5.6 ISO 26000:2010

Το ISO 26000:2010 είναι ένα σύνολο οδηγιών το οποίο παρέχει καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας των επιχειρήσεων και των οργανισμών με κοινωνικά υπεύθυνο τρόπο. Ανεξάρτητα το μέγεθος, το είδος και τη δραστηριότητα του οργανισμού, το πρότυπο ISO 26000 θέτει τα θεμέλια για την κοινωνική ευθύνη του οργανισμού.

Σε αντίθεση με τα υπόλοιπα ISO δεν απαιτεί, αλλά καθοδηγεί την επιχείρηση προκειμένου να αυξήσει τον επικοινωνιακό της τομέα και να βελτιώσει την αξιοπιστία της, τόσο προς τους εργαζόμενους, όσο και προς το ευρύ κοινό. Αξιολογεί καταστάσεις, δράσεις και επιπτώσεις σε διάφορα επίπεδα, όπως οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο και αναζητά τρόπους βέλτιστης διαχείρισης διαμορφώνοντας έτσι μια βιώσιμη στρατηγική για την εκάστοτε περίπτωση.

Το ISO 26000 είναι δομημένο κατά τέτοιο τρόπο που να μπορεί να εφαρμοστεί από οποιοδήποτε οργανισμό ή επιχείρηση, οποιουδήποτε μεγέθους, του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα, σε οποιοδήποτε κλάδο. Βασικός στόχος του προτύπου είναι να βοηθήσει έναν οργανισμό να σχεδιάσει και να εφαρμόσει ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, διασφαλίζοντας ότι:

- κατανοεί τις σχετικές έννοιες της ΕΚΕ
- κατανοεί και αναγνωρίζει τις σχετικές βέλτιστες πρακτικές
- αξιολογεί και αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τα θέματα που σχετίζονται με τις επιπτώσεις του σε κοινωνικό, περιβαλλοντικό και οικονομικό επίπεδο

Στα πλαίσια κατανόησης, αξιολόγησης, παρακολούθησης και διαχείρισης της Στρατηγικής ΕΚΕ, το ISO 26000 επικεντρώνεται σε 7 κεντρικά θέματα (core subjects) της κοινωνικής ευθύνης: ανθρώπινα δικαιώματα, εργασιακές πρακτικές, περιβάλλον, πρακτικές δίκαιης λειτουργίας, ζητήματα καταναλωτών, συμμετοχή και ανάπτυξη κοινοτήτων.

Για κάθε ένα από τα 7 κύρια θέματα αναλύονται οι σχετικές αρχές προφύλαξης και διαχείρισης κινδύνων, ενώ τίθενται οι βάσεις για την ανάπτυξη ενός συνολικού συστήματος ελέγχου της επίδοσης του οργανισμού σε αυτά. Επίσης, το πρότυπο καλύπτει και προάγει θέματα στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης τα οποία υπερβαίνουν τη νομοθεσία. Τη διαχείριση όλων αυτών των θεμάτων διέπει η θεμελιώδης αρχή της αναγνώρισης και εμπλοκής με τα ενδιαφερόμενα μέρη του οργανισμού.

5.7 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

	Μέλη	Επιχειρηματικοί Κλάδοι	Κεντρικά Θέματα
Global Reporting Initiative (GRI) Sustainability Reporting Guidelines	4.981 οργανισμοί παγκοσμίως έχουν εκδόσει απολογισμούς σύμφωνα με τις οδηγίες GRI	Όλοι οι δημόσιοι και ιδιωτικοί οργανισμοί	<ul style="list-style-type: none"> • Εταιρική Διακυβέρνηση • Ανθρώπινα Δικαιώματα • Πρακτικές Εργασίας • Περιβάλλον • Δίκαιες Πρακτικές Λειτουργίας

			<ul style="list-style-type: none"> • Θέματα που αφορούν στους Καταναλωτές • Κοινωνική Συνεισφορά
Sustainability Accounting Standards Board (SASB)	Όλοι οι δημόσιοι οργανισμοί στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής	89 βιομηχανίες σε δέκα τομείς: υγειονομική περίθαλψη, χρηματοοικονομικά, τεχνολογία και επικοινωνίες, μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, μεταφορές, υπηρεσίες, μετασχηματισμός πόρων, κατανάλωση, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και εναλλακτική ενέργεια και υποδομή	<ul style="list-style-type: none"> • Εταιρική Διακυβέρνηση • Ανθρώπινα Δικαιώματα • Πρακτικές Εργασίες • Περιβάλλον • Δίκαιες Πρακτικές Λειτουργίας • Θέματα που αφορούν στους Καταναλωτές • Κοινωνική Συνεισφορά
AccountAbility	Μέλη στη Βόρεια Αμερική, την Ευρωπαϊκή Ένωση, τη Λατινική Αμερική, τη Μέση Ανατολή, τη Νότια Αφρική και άλλες αναπτυσσόμενες χώρες	Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, φαρμακευτικά προϊόντα, ενέργεια και παράγωγα, τηλεπικοινωνίες, καταναλωτικά αγαθά και τρόφιμα και ποτά	<ul style="list-style-type: none"> • Εταιρική Διακυβέρνηση • Ανθρώπινα Δικαιώματα • Πρακτικές Εργασίες • Περιβάλλον • Δίκαιες Πρακτικές Λειτουργίας • Θέματα που αφορούν στους Καταναλωτές • Κοινωνική Συνεισφορά
United Nations Global Compact	Περισσότεροι από 10.000 εταιρικοί συμμετέχοντες και άλλοι	Οποιαδήποτε εταιρεία, επιχειρηματική ένωση, κυβερνητικός οργανισμός, ΜΚΟ ή	<ul style="list-style-type: none"> • Πρακτικές Εργασίες • Περιβάλλον • Θέματα που αφορούν στους Καταναλωτές

	ενδιαφερόμενοι σε περισσότερες από 130 χώρες	ακαδημαϊκό ίδρυμα	<ul style="list-style-type: none"> • Κοινωνική Συνεισφορά
ISO 26000:2010	34 χώρες μέλη, συμπεριλαμβανομένων των προηγμένων και αναδυόμενων χωρών στη Βόρεια Αμερική, τη Νότια Αμερική, την Ευρώπη	Πολυεθνικές επιχειρήσεις, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	<ul style="list-style-type: none"> • Εταιρική Διακυβέρνηση • Ανθρώπινα Δικαιώματα • Πρακτικές Εργασίες • Δίκαιες Πρακτικές Λειτουργίας • Κοινωνική Συνεισφορά

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΙ ΟΙΚΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Οι περισσότερες εταιρείες, όπως προαναφέρθηκε, πλέον αξιολογούνται σε σχέση με περιβαλλοντικά, κοινωνικά και θέματα διακυβέρνησης (ESG), από τρίτους παρόχους αναφορών και αξιολογήσεων. Οι θεσμικοί επενδυτές, οι διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη στηρίζονται ολοένα και περισσότερο στις εκθέσεις βιωσιμότητας και σε αξιολογήσεις προκειμένου να εκτιμήσουν και να μετρήσουν τις επιδόσεις της κάθε εταιρείας σε θέματα ESG, καθώς και την εξέλιξή της σε τέτοιου είδους θέματα, στην πάροδο του χρόνου και συγκριτικά με αντίστοιχες εταιρείες του ίδιου τομέα. Αυτή η αξιολόγηση και η μέτρηση αποτελούν συχνά τη βάση της άτυπης συμμετοχής επενδυτών που σχετίζεται με την πρόταση μετόχων και εταιρειών σε θέματα ESG.

Αυτήν τη στιγμή υπάρχουν πολλοί πάροχοι ESG δεδομένων, μια συνοπτική περιγραφή των οποίων παρατίθεται παρακάτω.

6.1 BLOOMBERG ESG DATA SERVICE

Το Bloomberg κυκλοφόρησε, το 2009, το Bloomberg ESG Data Service, το οποίο παρέχει δεδομένα ESG, παράλληλα με θεμελιώδη οικονομικά δεδομένα. Οι χρήστες έχουν πρόσβαση

σε δείκτες ESG, σε δείκτες απόδοσης, κυρίως με σκοπό την σύγκριση της ESG και οικονομικής απόδοσης εταιρειών. Η συλλογή των στοιχείων γίνεται μέσω των δημοσιευμένων πληροφοριών από τις ίδιες τις εταιρείες σε απολογισμούς, στις ιστοσελίδες κ.λπ, καθώς και μέσα από άμεση επικοινωνία με τις εταιρείες.

6.2 DOW JONES SUSTAINABILITY INDEX

Οι δείκτες βιωσιμότητας Dow Jones αξιολογούν την βιώσιμη ανάπτυξη χιλιάδων εταιρειών, μέσω ετήσιου ερωτηματολογίου, το οποίο αποστέλλεται στους συμμετέχοντες τον Απρίλιο, με τα αποτελέσματα να δημοσιεύονται τον Σεπτέμβριο.

6.3 FTSE RUSSELL'S ESG RATINGS

Ο όμιλος FTSE, μια θυγατρική του Χρηματιστηρίου του Λονδίνου που ξεκίνησε το 1995, κυκλοφόρησε το FTSE4Good. Το FTSE4Good αποτελεί μια σειρά ESG δεικτών. Οι εταιρείες συμπληρώνουν το ερωτηματολόγιο και λαμβάνουν βαθμολογία (0-5, με το 5 να είναι το υψηλότερο), η οποία στη συνέχεια κοινοποιείται σε επενδυτές.

6.4 INSTITUTIONAL SHAREHOLDER SERVICES INC. (ISS)

Η ISS είναι η μεγαλύτερη συμβουλευτική εταιρεία που παρέχει επενδυτικές συμβουλές στην οικονομική κοινότητα. Ο δείκτης ποιότητας της διακυβέρνησης ISS μετρά και εντοπίζει τον κίνδυνο σε περιβαλλοντικό και κοινωνικό επίπεδο, μέσω της ανάλυσης των δημοσιεύσεων των εταιρειών.

6.5 MOODY'S (VIGEO EIRIS)

Η Moody's παρέχει στατιστικά στοιχεία σχετικά με μετοχές και ομόλογα. Το 2016, έγινε μέλος της Task Force για χρηματοοικονομικές δημοσιεύσεις που σχετίζονται με το κλίμα (TCFD) και συνεργάστηκε με το Climate Bonds Initiative (CBI), το 2017. Επίσης, απέκτησε την πελιοψηφική συμμετοχή της Vigeo Eiris, το 2019.

Η Vigeo Eiris, θυγατρική της Moody's παρέχει δεδομένα στους επενδυτές, ώστε να μπορούν να ενσωματώσουν στις επενδυτικές τους στρατηγικές, ESG κριτήρια και να μπορέσουν να διαφοροποιηθούν στην αγορά.

6.6 MSCI ESG Research

Η MSCI Inc. αποτελεί αμερικάνικη χρηματοοικονομική εταιρεία που εδρεύει στην Νέα Υόρκη και λειτουργεί ως παγκόσμιος πάροχος μετοχών, σταθερού εισοδήματος, χρηματιστηριακών δεικτών, χρηματιστηριακών κεφαλαίων και εργαλείων ανάλυσης χαρτοφυλακίων πολλαπλών περιουσιακών στοιχείων.

Το 2010, ξεκίνησε το MSCI ESG Research να αξιολογεί κινδύνους που συνδέονται με ESG θέματα. Οι εταιρείες καλούνται να συμμετάσχουν σε μια επίσημη διαδικασία επαλήθευσης δεδομένων πριν από τη δημοσίευση της Έκθεσης Αξιολόγησης. Η αξιολόγηση αυτή είναι βασισμένη σε 37 βασικά ζητήματα ESG (Κλίμακα βαθμολογίας: AAA έως CCC) και τα αντίστοιχα δεδομένα συλλέγονται από κυβερνητικές βάσεις δεδομένων, από δημοσιεύσεις των εταιρειών και δεδομένα από ακαδημαϊκές και μη κυβερνητικές βάσεις δεδομένων.

6.7 REFINITIV

Το Refinitiv είναι ένας παγκόσμιος πάροχος δεδομένων αγοράς, παλαιότερα γνωστό ως Thomson Reuters Financial & Risk, ο οποίος δραστηριοποιείται στην ανάλυση δημόσιων πληροφοριών που δημοσιεύονται από εταιρείες στις αναφορές, στους ιστότοπους κ.λπ., καθώς και μέσω της άμεσης επικοινωνίας με την εταιρεία (κλίμακα βαθμολογίας A+ έως D-).

6.8 S&P GLOBAL (TRUCOST)

Η S&P Global ιδρύθηκε το 1860. Το 1999, σε συνεργασία με την RobecoSAM, η S&P Global ξεκίνησε τον Δείκτη Βιωσιμότητας Dow Jones. Η Trucost ιδρύθηκε το 2000 και είναι θυγατρική της S&P Global από το 2016. Η Trucost παρέχει δεδομένα σε επενδυτές, εταιρείες και υπεύθυνους χάραξης πολιτικής σχετικά με το αποτύπωμα άνθρακα μιας εταιρείας και τον αντίκτυπο στην οικονομία.

6.9 SUSTAINALYTICS

Οι βαθμολογίες ESG της Sustainalytics καλύπτουν περίπου 11.000 εταιρείες και υποστηρίζουν εκατοντάδες από τους σημαντικότερους επενδυτές στον κόσμο που λαμβάνουν υπόψη τους ESG κριτήρια για τις επενδυτικές τους διαδικασίες.

Οι εταιρείες λαμβάνουν ένα προσχέδιο Sustainalytics ESG Rating Report πριν από τη δημοσίευση και μπορούν να παρέχουν σχετικά σχόλια και πρόσθετες πληροφορίες.

6.10 ECOVADIS

Η EcoVadis ιδρύθηκε το 2007 και αποτελεί μια υπηρεσία που έχει σχεδιαστεί για την αξιολόγηση της απόδοσης εταιρειών προμηθειών σε ESG θέματα. Οι εταιρείες που εγγράφονται σε μία από τις επιλογές του EcoVadis μπορούν να αξιολογήσουν την απόδοση του ESG της εταιρείας τους, έναντι των βιομηχανικών και περιφερειακών σημείων αναφοράς.

Οι εταιρείες παρέχουν δικαιολογητικά έγγραφα και συμμετέχουν σε μια προσαρμοσμένη έρευνα που τις κατατάσσει ανάλογα με την απόδοση του οργανισμού τους στο ESG θέματα. Στη συνέχεια, η EcoVadis προσφέρει λύσεις με βάση τα αποτελέσματα της αξιολόγησης της έρευνας και τον κλάδο του οργανισμού. Η βαθμολογία βασίζεται σε στοιχεία από την εταιρεία, προμηθευτές, εκπροσώπους ενδιαφερομένων μερών. Τέλος, τα αποτελέσματα της έρευνας διατυπώνονται στην κάρτα αποτελεσμάτων της EcoVadis, με την αξιολόγηση CSR.

6.11 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΩΝ

Οίκος Αξιολόγησης	Ιστορικό	Βαθμολογία	Μεθοδολογία
Bloomberg ESG Data	Συλλογή ESG στοιχείων από περισσότερους από 9.000 Εταιρείες	>100	Looks at 120 ESG δείκτες
DJSI	Ο πρώτος παγκόσμιος δείκτης που κατέγραψε την επίδοση εταιρειών ως προς τη βιώσιμη ανάπτυξη	>100 Σύγκριση με άλλες εταιρείες του ίδιου	Συγκεκριμένα ερωτηματολόγια ανά κλάδο Καλύπτει

	Διεθνές πεδίο εφαρμογής	τομέα	περιβαλλοντικά, κοινωνικά και θέματα εταιρικής διακυβέρνησης 80-120 ερωτήσεις Ανανεώνεται κάθε χρόνο
ISS	<p>Δεδομένα και αναλυτικά στοιχεία για την κλιματική αλλαγή</p> <p>Το ISS QualityScore παρέχει αναφορές εταιρικής διακυβέρνησης σε περισσότερες από 5.600 δημόσιες εταιρείες</p> <p>Η ISS-Ethix συνεργάστηκε τον Ιούλιο του 2017 με το CDP για να ξεκινήσει την πρώτη βαθμολογία περιβαλλοντικών επιπτώσεων για επενδυτικά ταμεία, που ονομάζεται Climetrics, το οποίο εργαλείο μπορεί να δώσει τη δυνατότητα</p>	<p>ISS QualityScore: 1-10</p> <p>Climetrics Score: 1 to 5</p>	<p>Καλύπτει θέματα σχετικά με τη δομή του διοικητικού συμβουλίου, την αποζημίωση και αμοιβή, τα δικαιώματα των μετόχων</p> <p>Ενημερώνεται σε συνεχή βάση</p> <p>ISS-Ethix: Παρέχει έρευνα, συλλογή και ανάλυση σε θέματα SRI</p>

	<p>στους επενδυτές να κάνουν φιλικές προς το κλίμα επενδύσεις</p> <p>Διεθνές πεδίο εφαρμογής</p>		
MSCI ESG	<p>Αξιολογεί περισσότερες από 6.000 εταιρείες</p> <p>Διεθνές πεδίο εφαρμογής</p>	<p>Από AAA μέχρι CCC</p>	<p>Εξετάζει 37 ζητήματα ESG</p> <p>Τα στοιχεία συλλέγονται από πηγές διαθέσιμες στο κοινό</p> <p>Οι εταιρείες παρακολουθούνται συνεχώς</p>
Sustainalytics	<p>Καλύπτει πάνω από 6.500 εταιρείες σε 42 τομείς</p> <p>Διεθνές πεδίο εφαρμογής</p>	<p>> 100</p> <p>Σύγκριση με άλλες εταιρείες του ίδιου τομέα</p>	<p>Εξετάζει δείκτες ESG για συγκεκριμένους κλάδους</p> <p>Καλύπτει τουλάχιστον 70 δείκτες σε κάθε κλάδο</p> <p>Εξετάζει συστήματα για τη διαχείριση κινδύνων ESG</p>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΔΕΙΚΤΕΣ ESG

Μια εταιρεία προκειμένου να εκτιμήσει την πρόοδό της σχετικά με τη επίτευξη ενός στόχου, αρκεί να μετρήσει αυτήν την πρόοδο. Σύμφωνα με τον Mintz (2011) η μέτρηση των θεμάτων που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα επιτυγχάνεται με τους Βασικούς Δείκτες Απόδοσης (Key Performance Indicators- KPI). Αυτοί οι δείκτες ορίζονται ως *«μετρήσιμοι δείκτες, συμφωνημένοι εκ των προτέρων, οι οποίοι αντικατοπτρίζουν τους κρίσιμους παράγοντες επιτυχίας ενός οργανισμού»*. Επιπρόσθετα, οι δείκτες αυτοί *«μεταφράζουν, επίσης, ζητήματα βιωσιμότητας, συνήθως σε ποσοτικά μετρήσιμα οικονομικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά αποτελέσματα»* (Krajnc & Glavic, 2005).

Έτσι, λοιπόν, οι δείκτες οι οποίοι επιλέγονται από τις εταιρείες, τους επιτρέπουν να μετρήσουν την πρόοδό τους, σε σχέση με τους στόχους που έχουν θέσει, στον τομέα της βιωσιμότητας, χάρη στην ιδιότητα των δεικτών να ποσοτικοποιούνται και, τέλος, τους παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τα στοιχεία που πρέπει να βελτιώσουν, προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους. Επιπλέον, οι επιλεγμένοι δείκτες μπορούν να βοηθήσουν στην ενημέρωση των ενδιαφερόμενων μερών, καθώς αποτελούν ένα μέσο επικοινωνίας της απόδοσης των εταιρειών στον έξω κόσμο.

Οι Rajesh Kumar Singh et al. (2012) θεωρούν τους δείκτες ως ένα όλο και πιο χρήσιμο εργαλείο, τόσο για τη δημόσια επικοινωνία μιας εταιρείας, όσο και για τη χάραξη πολιτικής. Επιτρέπουν τη σύνδεση πληροφοριών σχετικά με την απόδοση των εταιρειών και των χωρών σε τομείς, όπως η περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη (Rajesh Kumar Singh et al., 2012). Αξιοποιώντας την έρευνα του Lundin (2003) και των Berke & Manta (1999), οι Rajesh Kumar Singh et al., υπογράμμισαν τέσσερις λόγους για την ανάπτυξη δεικτών Βιώσιμης Ανάπτυξης. Οι δείκτες αυτοί βοηθούν στην πρόβλεψη των τάσεων, στην καλύτερη ανίχνευση μελλοντικών πιθανών οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών ζημιών, στη διαμόρφωση στρατηγικών και στη λήψη αποφάσεων (Rajesh Kumar Singh et al., 2009). Επιπρόσθετα, χρησιμοποιώντας την έρευνα των Godffrey & Todd (2001) και Warhust (2002), οι Ινδοί μελετητές εξηγούν ότι ο στόχος των δεικτών είναι να *«συνοψίσουν, να επικεντρωθούν και να συμπυκνώσουν»* τα δεδομένα, προκειμένου να λάβουν σημαντικές πληροφορίες, καθώς οι δείκτες επιτρέπουν την *«απλοποίηση ποσοτικοποίηση, ανάλυση και*

επικοινωνία» πληροφοριών που είναι δύσκολο να κατανοηθούν την πρώτη φορά (Rajesh Kumar Singh et al., 2009, Rajesh Kumar Singh et al., 2012)²⁶.

Οι επιχειρήσεις που ενσωματώνουν τέτοια κριτήρια στη στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης επιδεικνύουν μεγαλύτερη διαφάνεια και γίνονται πιο "ελκυστικές" για επενδυτές και λαμβάνουν πιο εύκολα χρηματοδότηση από τράπεζες, καθώς αποδεικνύουν με αυτό τον τρόπο τη βιωσιμότητά τους. Συγκεκριμένα, οι βιώσιμες επενδύσεις το πρώτο μισό του 2020 ανήλθαν σε 20,9 δισ. δολάρια στις ΗΠΑ, σε σύγκριση με 21,4 δισ. δολάρια όλο το 2019. Αντίστοιχα η πρόσφατη έρευνα του Κέντρου Αειφορίας (CSE) στις ΗΠΑ και στον Καναδά, ανέδειξε ότι 4 στις 5 από τις κορυφαίες εταιρείες στα κριτήρια ESG πέτυχαν καλύτερα οικονομικά αποτελέσματα, από τις υπόλοιπες εταιρείες όπως φαίνεται από τα ετήσια έσοδά τους.

7.1 ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Οι δείκτες ΕΚΕ αποτελούν έναν τρόπο αξιολόγησης της επίδοσης επιχειρήσεων σε θέματα ΕΚΕ σύμφωνα με διεθνή αυστηρά πρότυπα που έχουν θεσμοθετηθεί και καθιερωθεί και είναι απαραίτητα ώστε να αναδειχθεί μια εταιρεία κοινωνικά υπεύθυνη. Στη συνέχεια της συγκεκριμένης ενότητας παρατίθενται οι πιο σημαντικοί δείκτες ΕΚΕ σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.

Δείκτης Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (Corporate Responsibility Index, CRI)

Ο Corporate Responsibility Index είναι ο πιο σημαντικός δείκτης μέτρησης της απόδοσης των επιχειρήσεων στον τομέα της ΕΚΕ και χρησιμοποιείται ως εθνικός δείκτης ΕΚΕ σε διάφορες χώρες. Είναι ένα εργαλείο μέτρησης της υπευθυνότητας και αξιολόγησης της απόδοσης των εταιρειών στους τέσσερις βασικούς πυλώνες της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, το περιβάλλον, την κοινωνία, τους εργαζομένους και την αγορά. Πιο αναλυτικά, ο πρώτος άξονας αξιολογεί την επιχείρηση ως προς την υποστήριξη που παρέχει σε πρωτοβουλίες τοπικών και εθνικών κοινωνιών, συμβάλλοντας στη δημιουργία εποικοδομητικών σχέσεων με τις κοινωνίες αυτές και τη δημιουργία αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Στον επίπεδο του περιβάλλοντος, ο δείκτης αξιολογεί τις επιχειρηματικές ενέργειες και τις στρατηγικές για τον

²⁶Schiehlé T., Wallin J. (2014), "The reporting on sustainability performance indicators", Umeå School of Business and Economics, p. 25-27.

περιορισμό των δυσμενών επιπτώσεων, όπως για παράδειγμα τον περιορισμό του διοξειδίου του άνθρακα. Στην αγορά, ο δείκτης αξιολογεί τις σχέσεις της κάθε εταιρείας με τους καταναλωτές, δηλαδή την επίδοση τους στην κατανόηση και στην ανταπόκριση των αναγκών των καταναλωτών.

Ο δείκτης, επίσης, αξιολογεί τον τρόπο με τον οποίο πωλούν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους με υπευθυνότητα όπως σωστή ποιότητα και τιμές.

Δείκτης Εταιρικής Υπευθυνότητας (CRI) στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα ο Δείκτης Εταιρικής Υπευθυνότητας εισήχθη το 2008 από το Ινστιτούτο Εταιρικής Ευθύνης σε συνεργασία με το BITC (Business in the Community).

Στο Δείκτη CRI μπορούν να συμμετέχουν όλες οι εταιρείες, ιδιωτικές και δημόσιες, που απασχολούν τουλάχιστον 50 υπαλλήλους και δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα περισσότερο από 3 χρόνια. Οι εταιρείες που θέλουν να συμμετέχουν, αξιολογούνται με βάση τα διεθνή πρότυπα και κριτήρια στο τομέα της εταιρικής ευθύνης, από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες – αξιολογητές. Υπάρχουν τέσσερα επίπεδα διάκρισης των επιδόσεων ενός οργανισμού: Platinum, Gold, Silver, Bronze.

Δείκτης FTSE4GOOD

Οι δείκτες FTSE4GOOD²⁷ έχουν σχεδιαστεί προκειμένου να αξιολογούν αντικειμενικά τις επιδόσεις των εταιρειών, οι οποίες πληρούν αναγνωρισμένα διεθνή πρότυπα εταιρικής ευθύνης. Οι διεθνείς αυτοί δείκτες δημιουργήθηκαν, τον διεθνή οργανισμό διαχείρισης χρηματιστηριακών δεικτών, FTSE και συμβάλλουν στην κατάλληλη πληροφόρηση επενδυτών, σχετικά με την κοινωνική υπευθυνότητα εταιρειών. Είναι ένα πολύτιμο εργαλείο για την αξιολόγηση υπεύθυνων επενδυτικών προϊόντων.

Για να συμπεριληφθεί μια εταιρεία στους δείκτες FTSE4GOOD πρέπει να πληροί τα εξής κριτήρια σε πέντε τομείς: βιώσιμη ανάπτυξη, ανάπτυξη θετικών σχέσεων με τα ενδιαφερόμενα μέρη, υποστήριξη και προάσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, διασφάλιση κατάλληλων και ηθικών συνθηκών εργασίας στην γραμμή παραγωγής και διάθεσης, δράση ενάντια στην δωροδοκία. Εξαιρούνται εταιρείες που έχουν επιχειρηματικά συμφέροντα σε βιομηχανίες κατασκευής καπνού, κατασκευής πυρηνικών οπλικών συστημάτων ή οπλικών

²⁷ http://www.ftse.com/Indices/FTSE4Good_Index_Series/index.jsp

συστημάτων, σε ιδιοκτήτες ή φορείς εκμετάλλευσης πυρηνικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και σε εταιρείες που συμμετέχουν σε επεξεργασία ουρανίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ESG

Η υιοθέτηση Περιβαλλοντικών (Environmental), Κοινωνικών (Social) και Εταιρικής Διακυβέρνησης (Governance) κριτηρίων, ESG, στην επενδυτική διαδικασία και την επιλογή επενδυτικών τοποθετήσεων αποτελεί διεθνώς μια ταχέως ανερχόμενη τάση, τόσο από την πλευρά των επενδυτών, όσο και από την πλευρά των Διαχειριστών Κεφαλαίων.

Οι επενδύσεις με ESG (Environment, Social, Governance) προσέγγιση έχουν διττή σημασία, καθώς ενώ δίνουν τη δυνατότητα αξιοποίησης επενδυτικών ευκαιριών, παράλληλα επιτρέπουν στους ενδιαφερόμενους να συμβάλλουν στη βιώσιμη ανάπτυξη και την ευαισθητοποίηση σχετικά με τους βασικούς τομείς που την επηρεάζουν. Με την υιοθέτηση αυτών των κριτηρίων αποδεικνύεται έμπρακτα η υπευθυνότητα απέναντι στο περιβάλλον, στην κοινωνία και την εταιρική διακυβέρνηση συμβάλλοντας στη βιωσιμότητα.

Η επενδυτική φιλοσοφία ESG υιοθετείται, τόσο από τους επενδυτές που επιθυμούν να συμβάλλουν στη βιώσιμη ανάπτυξη με την επενδυτική τους συμπεριφορά, όσο και από τους Διαχειριστές Κεφαλαίων οι οποίοι επιλέγουν επενδυτικά οχήματα που επίσης συμβάλλουν στη βιώσιμη ανάπτυξη. Συγκεκριμένα, οι Διαχειριστές Κεφαλαίων επενδύουν σε οργανισμούς που επιδεικνύουν σαφή προσανατολισμό προς τρεις κατευθύνσεις:

- Σεβασμό στο Περιβάλλον - Κλιματική αλλαγή, εκπομπές CO₂, μόλυνση αέρα/νερού, ενεργειακή αποδοτικότητα κ.τ.λ.
- Ζητήματα κοινωνικού χαρακτήρα - Εργασιακά και Ανθρώπινα δικαιώματα, υγεία και ασφάλιση, ισότητα των φύλων κ.τ.λ.
- Ορθή Εταιρική Διακυβέρνηση – Αποζημιώσεις και απολαβές διοικητικών στελεχών, επιχειρηματική ηθική, διαφάνεια, διαφθορά, λογοδοσία, κ.τ.λ.

Η επενδυτική κοινότητα θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο ώστε ο επιχειρηματικός κόσμος να δώσει έμφαση στους ESG παράγοντες στον τρόπο λειτουργίας του. Οι επενδυτικές εταιρείες θα χρειαστεί να ενισχύσουν τα χαρτοφυλάκια τους και τις επιλογές για τους πελάτες τους με πιο φιλικές, ως προς τους ESG κινδύνους, επενδύσεις. Την ίδια στιγμή, οι μεγάλοι

επενδυτές πρέπει να τηρήσουν τις υποσχέσεις των τελευταίων χρόνων εστιάζοντας σε προϊόντα και επενδύσεις αειφόρου χαρακτήρα.

Η βιώσιμη (υπό το πρίσμα των ESG παραγόντων) χρηματοδότηση αποτελεί στρατηγικό ζήτημα, το οποίο πρέπει να εγκολπωθεί σε κάθε πτυχή μιας επενδυτικής εταιρείας, από το επιχειρηματικό της μοντέλο μέχρι τον τρόπο λειτουργίας και επικοινωνίας της.

Παρόλο που η εικόνα με τους ορισμούς και τα δεδομένα σχετικά με τους ESG παράγοντες είναι ακόμη λίγο «θολή», οι εποπτικές αρχές δείχνουν έντονη κινητικότητα έτσι ώστε να αποκτήσουμε πολύ σύντομα μία ξεκάθαρη εικόνα.

Ο θεμελιώδης λίθος της νέας πραγματικότητας είναι η ξεκάθαρη στρατηγική προσέγγιση των ESG παραγόντων. Η εν λόγω προσέγγιση θα πρέπει να αποτυπώνεται στον τρόπο που μια εταιρεία εντάσσει τους ESG παράγοντες στο χαρτοφυλάκιο της, στις εσωτερικές της διαδικασίες, στα προϊόντα και τις αναφορές της.

Επιπλέον, η διαφάνεια αποτελεί αποτελεσματικό μέσο επικοινωνίας μεταξύ αυτών των εταιρειών και των επενδυτών. Οι τελευταίοι δεν θα αρκούνται σε μια απλή οικονομική αναφορά. Οι επενδυτές πρέπει να καταλαβαίνουν τη λογική πίσω από τον τρόπο διαχείρισης των ESG παραγόντων από το διαχειριστή των κεφαλαίων, το πως αυτοί (ESG παράγοντες) επηρεάζουν τις προσαρμοσμένες για τον κίνδυνο αποδόσεις καθώς και την επίδραση τους στην Κοινωνία. Συνεπώς, είναι αναγκαίο να βελτιωθεί η επικοινωνία του διαχειριστή, όντας υποστηριζόμενη από αξιόπιστα δεδομένα και αποδεικτικά στοιχεία.

Τέλος, δεδομένη πρέπει να θεωρείται η υιοθέτηση ESG δεικτών κινδύνου για την μέτρηση και διαχείριση αυτών των κινδύνων στα χαρτοφυλάκια. Τέτοιες μετρήσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων ώστε να επιτευχθεί το ζητούμενο αποτέλεσμα από τις αποφάσεις. Οι επενδυτές, πλέον, θέλουν να γνωρίζουν το αντίκτυπο των επενδύσεων τους, είτε θετικό είτε αρνητικό. Επομένως, πρέπει κάποιος να είναι σε θέση να τους βοηθήσει να έχουν μια πιο σαφή εικόνα σχετικά με αυτό.

Το σίγουρο είναι ότι η σημερινή τάση δείχνει ένα επενδυτικό μέλλον που δεν θα εστιάζει στείρα στην απόδοση των κεφαλαίων. Ένα μέλλον, στο οποίο ο επενδυτής θα ενδιαφέρεται, θα αποφασίζει και θα επιλέγει επενδυτικές λύσεις, δίνοντας μεγάλη προσοχή στον αντίκτυπο

που έχουν αυτές οι επενδύσεις στο περιβάλλον και τον άνθρωπο (ESG, Environmental - Social - Governance).²⁸

8.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΥΠΕΥΘΥΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Οι Κοινωνικά Υπεύθυνες Επενδύσεις αναπτύχθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες ως ένας νέος τρόπος επένδυσης, που τις περισσότερες φορές αποκαλείται κοινωνικά υπεύθυνος ή ηθικός τρόπος επενδύσεων. Ο νέος αυτός τρόπος επενδυτικών επιλογών ενσωματώνει μη χρηματοοικονομικά στοιχεία στις επενδυτικές αποφάσεις (Sandberg, et al., 2009).

Ουσιαστικά, όμως, η έννοια των Κοινωνικών Υπεύθυνων Επενδύσεων προέρχεται από τον όρο ηθικές επενδύσεις, ο οποίος υφίσταται από τον 19ο αιώνα και αφορούσε την αποφυγή επενδύσεων σε εταιρείες που σχετίζονταν με ανήθικα προϊόντα, όπως αλκοόλ, τυχερά παιχνίδια, καπνό κ.ο.κ. Σταδιακά αυτά τα ηθικά κριτήρια επενδύσεων εξελίχθηκαν σε ένα ευρύτερο φάσμα κοινωνικών ανησυχιών, όπως η προστασία.

Οι κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις ταυτίζονται, συνήθως, με εταιρείες που εμφανίζουν στρατηγικές ΕΚΕ (Kawamura, 2002). Όλο και περισσότεροι κοινωνικά υπεύθυνοι επενδυτές εστιάζουν σε τέτοιου είδους εταιρείες, που δρουν με κοινωνική υπευθυνότητα (Rosen et al., 1991). Βασικός στόχος των επενδυτών αυτών είναι να συνδυάσουν την υψηλή οικονομική απόδοση των επενδυτικών επιλογών τους, με σημαντικά ζητήματα για την κοινωνία και το περιβάλλον (Βαξεβανίδου, 2011). Κατά συνέπεια, οι Κοινωνικά Υπεύθυνες Επενδύσεις και η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη είναι δύο έννοιες πολύ στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους. Καθεμία επιβεβαιώνει ουσιαστικά ότι οι επιχειρήσεις θα πρέπει να προσφέρουν στην κοινωνία, κάτι που μέσω της ΕΚΕ εξετάζεται από την πλευρά των εταιρειών, ενώ οι ΚΥΕ από την σκοπιά των επενδυτών (Sparkes, 2002).

Ο όρος ESG (Environment, Social, Governance) αφορά θέματα περιβάλλοντος, κοινωνίας και εταιρικής διακυβέρνησης, τα οποία μπορούν να επηρεάσουν την ικανότητα μιας εταιρείας να παράγει αξία, μακροπρόθεσμα. Σε εταιρικό επίπεδο, αναφέρεται στην ενσωμάτωση μη χρηματοοικονομικών παραγόντων στην στρατηγική μιας επιχείρησης και τη λήψη αποφάσεων. Παρά το γεγονός ότι οι δείκτες ESG συχνά αποκαλούνται μη χρηματοοικονομικοί, συνδέονται άμεσα με την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και ο τρόπος διαχείρισής τους από μια εταιρεία έχει χρηματοοικονομικές συνέπειες.

²⁸ Μιντζέλας, Α., Καραφύλλιας, Γ. (2020), Επενδύσεις και ESG (Environmental - Social - Governance) κίνδυνοι, KPMG Greece.

Οι επενδυτές χρησιμοποιούν τις πληροφορίες ESG προκειμένου να καθορίσουν το πόσο ανθεκτική και έτοιμη είναι μια εταιρεία να διαχειριστεί τις αλλαγές στο περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιείται. Οι δείκτες ESG, σε συνδυασμό με τα χρηματοοικονομικά στοιχεία, επιτρέπουν στους επενδυτές να αποκτήσουν μια ολοκληρωμένη εικόνα της κάθε εταιρείας, να κατανοήσουν την ανταγωνιστική της θέση και την αποτελεσματικότητα με την οποία μπορεί να αξιοποιεί νέες ευκαιρίες. Η δημοσιοποίηση και η αποτελεσματική διαχείριση των θεμάτων ESG μπορούν να αποφέρουν σημαντικά οφέλη για τις εταιρείες.

Ενδεικτικά, μπορεί να έχουν τα εξής αποτελέσματα:

- Βελτιωμένη πρόσβαση σε κεφάλαια: σύμφωνα με έρευνες, επιχειρήσεις οι οποίες δημοσιοποιούν στοιχεία ESG και εμφανίζουν καλή επίδοση σε αυτά τα θέματα, έχουν μεγαλύτερη πρόσβαση σε κεφάλαια με χαμηλότερο κόστος. Η διαφάνεια σχετικά με την επίδοση μιας επιχείρησης σε ζητήματα ESG και με τη δημιουργία μακροπρόθεσμης αξίας, ενδέχεται να ενισχύσει την ικανότητά της να προσελκύσει επενδυτές.
- Συμμόρφωση με κανονιστικές αλλαγές
- Επίσχυση της εταιρικής επίδοσης

Μετά από την πανδημία του COVID-19, η τάση για υπεύθυνες επενδύσεις όχι μόνο δεν φθίνει, αλλά θα ενισχυθεί περαιτέρω. Αυτό επιβεβαιώνει και το γεγονός, ότι περισσότερες από 35 χρηματιστηριακές αγορές παγκοσμίως έχουν ήδη εκδόσει, ή είναι στην διαδικασία έκδοσης, σχετικών οδηγιών για την αναφορά των ESG κινδύνων.

Πριν την πανδημία του COVID-19, μεγάλη προσοχή δινόταν στο περιβαλλοντικό κομμάτι των ESG κινδύνων. Καθώς πλήθαιναν οι ανησυχίες σχετικά με τους περιβαλλοντικούς κινδύνους, οι αειφόρες επενδύσεις, οι οποίες είχαν ως στόχο την μείωση των επιπέδων του άνθρακα και την ανεξαρτητοποίηση από τα ορυκτά καύσιμα, κέρδιζαν έδαφος. Πολλά μεγάλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ιδιωτικές επενδυτικές εταιρείες, επενδυτικές εταιρείες αντισταθμιστικών κεφαλαίων και θεσμικοί επενδυτές ανακοίνωσαν πρωτοβουλίες για επενδύσεις με γνώμονα αειφόρο ανάπτυξη.

Μια από τις απόρροιας του COVID-19, ήταν να τονιστεί και η σημασία των ανθρώπινων κοινοτήτων και της κοινωνικής συνοχής. Συνεπώς, είναι πιθανό να δούμε μια επαυξημένη εστίαση σε κοινωνικά ζητήματα, συμπεριλαμβανομένων της διαφορετικότητας και της ισότητας των ανθρώπων.

Επιπλέον, η πανδημία αυτή ανέδειξε ότι όλοι οι επιχειρηματικοί τομείς είναι βαθιά διασυνδεδεμένοι μεταξύ τους δίχως σύνορα, υπενθυμίζοντας για μια ακόμη φορά το πόσο ευάλωτες είναι οι κοινωνίες, ανεξαρτήτου τύπου και επιπέδου πλούτου. Κοινωνικά ζητήματα, αμερόληπτη μεταχείριση ατόμων, αποδεδειγμένη δέσμευση για ισότητα, ισχυρή διακυβέρνηση και σαφείς αξίες. Όλα αυτά είναι ουσιώδη. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι τα περιβαλλοντικά ζητήματα και ειδικά όσα αφορούν την κλιματική αλλαγή θα γίνουν ήσσονος σημασίας.

8.2 SUSTAINABLE RESPONSIBLE INVESTMENTS

Η κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις²⁹ (SRI), οι κοινωνικές επενδύσεις, οι κοινωνικά βιώσιμες, οι «πράσινες» ή ηθικές επενδύσεις, είναι οποιεσδήποτε επενδυτικές στρατηγικές που επιδιώκουν, τόσο την οικονομική απόδοση, όσο και το κοινωνικό και περιβαλλοντικό αντίκτυπο για να επιφέρει κοινωνική αλλαγή. Πρόσφατα, έγινε, επίσης, γνωστό ως **«βιώσιμη επένδυση»** ή **«υπεύθυνη επένδυση»**.

Οι κοινωνικά υπεύθυνοι επενδυτές ενθαρρύνουν εταιρικές πρακτικές που πιστεύουν ότι προωθούν την περιβαλλοντική διαχείριση, την προστασία των καταναλωτών, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη διαφορετικότητα. Ορισμένοι SRI αποφεύγουν να επενδύουν σε επιχειρήσεις που θεωρείται ότι έχουν αρνητικές κοινωνικές επιπτώσεις, όπως εταιρείες στον τομέα των ποτών, του καπνού, του γρήγορου φαγητού, των τυχερών παιχνιδιών, των όπλων, και της παραγωγής ορυκτών καυσίμων.

Η κοινωνικά υπεύθυνη επένδυση είναι μία από τις πολλές σχετικές έννοιες και προσεγγίσεις που επηρεάζουν και, σε ορισμένες περιπτώσεις, διέπουν τον τρόπο με τον οποίο οι διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων επενδύουν σε χαρτοφυλάκια. Ο όρος «κοινωνικά υπεύθυνη επένδυση» μερικές φορές αναφέρεται σε πρακτικές που επιδιώκουν να αποφύγουν τη ζημία από τον έλεγχο των εταιρειών για κινδύνους που σχετίζονται με θέματα ESG, πριν αποφασίσουν εάν θα πρέπει να συμπεριληφθούν ή όχι σε ένα επενδυτικό χαρτοφυλάκιο. Ορισμένες εταιρείες αξιολόγησης εστιάζουν ειδικά στις αξιολογήσεις κινδύνων που σχετίζονται με θέματα ESG. Αυτές οι εταιρείες αξιολόγησης αξιολογούν εταιρείες και έργα σε διάφορους παράγοντες κινδύνου και συνήθως εκχωρούν μια συνολική βαθμολογία σε

²⁹ «ESG, SRI, and Impact Investing: What's the Difference?», Michelle Zhou, 2021

κάθε εταιρεία ή έργο που αξιολογείται. Οι εταιρείες δημοσιεύουν αναφορές για τα ευρήματά τους σχετικά με κινδύνους που σχετίζονται με θέματα ESG.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας ήταν η ανάλυση της έννοιας της Βιώσιμης Ανάπτυξης στο επίπεδο των επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στα πλεονεκτήματα που προκύπτουν στις επιχειρήσεις από την υιοθέτηση της Βιώσιμης Ανάπτυξης, καθώς και της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, αλλά και στο θεσμικό πλαίσιο το οποίο έχει διαμορφωθεί τα τελευταία χρόνια και καθοδηγεί τις εταιρείες στη χάραξη ενός βιώσιμου μέλλοντος. Εκτενής αναφορά έγινε, επιπλέον, στα παγκόσμια πρότυπα αναφοράς σύμφωνα με τα οποία οι εταιρείες δημοσιοποιούν εκθέσεις βιωσιμότητας, καθώς και ESG στοιχεία της δραστηριότητάς τους. Τα στοιχεία αυτά γίνονται αντικείμενο ενδιαφέροντος επενδυτών και αλλά και αντικείμενο βαθμολόγησης επενδυτικών οίκων αξιολόγησης.

Συμπερασματικά, οι απολογισμοί που αφορούν στην επίδοση των εταιρειών σε θέματα ESG αποκτούν μια άλλη διάσταση. Δεν αποτελούν πλέον μια απλή εθελοντική πρωτοβουλία των επιχειρήσεων για θεωρητική παρουσίαση ενεργειών, αλλά μια ουσιαστική έκθεση των δραστηριοτήτων τους και της επίδοσής του, με θετική επίδραση στο περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία, με απότερο σκοπό την δημιουργία διαμοιραζόμενης αξίας και για την ίδια την επιχείρηση αλλά και για τα ενδιαφερόμενα μέρη. Είναι απαραίτητο πλέον οι οργανισμοί να παρουσιάζουν με ποσοτικούς, αλλά και ποιοτικούς δείκτες (KPIs) την εξέλιξη της επίδοσής τους σε περιβαλλοντικό, κοινωνικό και επίπεδο εταιρικής διακυβέρνησης. Και αυτό για να αποκομίσουν τα οφέλη τα οποία προκύπτουν από την υιοθέτηση της βιώσιμης στρατηγικής, αλλά και γιατί όλο και περισσότεροι επενδυτές βασίζουν τα επενδυτικά τους βήματα στους συγκεκριμένους, ποσοτικούς και ποιοτικούς, δείκτες και στην εικόνα της επιχείρησης ως προς τα θέματα ESG.

Σε αυτήν την κατεύθυνση, στην υιοθέτηση δηλαδή και ενσωμάτωση των ESG θεμάτων σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν και οι επενδυτικοί οίκοι και φορείς αξιολόγησης μέσω συγκεκριμένων δεικτών και ερωτηματολογίων βαθμολογούν και αξιολογούν την επίδοση επιχειρήσεων σε ενέργειες που σχετίζονται με το περιβάλλον, την κοινωνία και την εταιρική τους διακυβέρνηση.

Τέλος, οι κοινωνικά υπεύθυνες και βιώσιμες επενδύσεις και η αξία που δημιουργείται μέσω αυτών δεν αποτελούν, πλέον, έναν απλό τρόπο επιστροφής εσόδων, αλλά και την ευκαιρία για δημιουργία θετικού κοινωνικού αντίκτυπου. Οι επενδυτές εστιάζουν στο μακροπρόθεσμο κέρδος μέσω υπεύθυνων επενδύσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Βαξεβανίδου Μ. (2011), Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, Εκδ. Σταμούλης, Αθήνα.

Σαρτζετάκης, Ε., Παπανδρέου, Α. (2002), Βιώσιμη Ανάπτυξη: Οικονομική Επιστήμη και Διεθνές Θεσμικό Πλαίσιο. *Αγορά Χωρίς Σύνορα*, 8, 108.

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2001), ΠΡΑΣΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟ: Προώθηση ενός ευρωπαϊκού πλαισίου για την εταιρική κοινωνική ευθύνη, Βρυξέλλες, σελ.7-8.

ΞΕΝΗ

Adams, C., Narayanan, V. (2007), The standardization of sustainability reporting. In *Sustainability Accounting and Accountability*. Unerman J, Bebbington J, O'Dwyer B (eds). Routledge: Abingdon, United Kingdom, 70–85.

Alam, S., Kabir, N. (2013), Economic Growth and Environmental Sustainability: Empirical Evidence from East and South-East Asia. *International Journal of Economics and Finance*, 5 (2), 86-97.

Amel-Zadeh, A., Serafeim, G. (2018), Why and how investors use ESG information: Evidence from a global survey. *Financial Analysts Journal*, 74(3), 87-103.

Asmussen, J. (2009), Mastering Global Financial Crises: A German Perspective. *The Washington Quarterly*, 32 (3), 197-204.

Berthelot, S., Coulmont, M., Serret V. (2012), Do Investors Value Sustainability Reports? A Canadian Study, *Corp. Soc. Responsib. Environ. Mgmt.*, 19, 335-363.

Bebbington, J., Larrinaga-González C. and Moneva-Abadía, J.M. (2008), Legitimizing reputation/ the reputation of legitimacy theory. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 21 (3), 371-374.

Clément Roca L., Searcy C. (2012), An analysis of indicators disclosed in corporate sustainability reports. *Journal of Cleaner Production* 20, 103-106.

Cowan, D.M., Dopart, P., Ferracini, T., Sahmel, J., Merryman, K., Gaffney, S. et al. (2010), A cross-sectional analysis of reported corporate environmental sustainability practices Regulatory Toxicology and Pharmacology, 58, 524–538.

Ehrenfeld J. (2008), Sustainability by Design, Yale University Press, 49.

Ekins, P., Vanner, R. (2007), Sectoral sustainability and sustainability assessment methodologies: A review of methodology in light of collaboration with the UK oil and gas sector, Journal of Environmental Planning and Management, 50 (1), 87-111.

Elkington, J. (1998), Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business. New Society Publishers, Stony Creek, CT.

EY Greece. (2014), Sustainability Reporting, Practices in Greece. A desk research of published sustainability reports.

Gallo, P.J., Christensen, L. J. (2011), Firm Size Matters: An Empirical Investigation of Organizational Size and Ownership on Sustainability- Related Behaviors. Business & Society, 50(2), 315-349.

Goodland, R. (1995), The concept of environmental sustainability. Annual Review of Ecology and Systematics, 26, 1–24.

Granek, F., Hassanali, M. (2006), The Toronto Region Sustainability Program: insights on the adoption of pollution prevention practices by small to medium-sized manufacturers in the Greater Toronto Area (GTA), Journal of Cleaner Production, 14, p. 572-579.

Hespenheide, H., Pavlovsky, K. and McElroy, M. (2010), Accounting for sustainability performance. Financial Executive, 26 (2), 52-58.

International Institute for Sustainable Development (IISD). (1992), Business Strategies for Sustainable Development. IISD, Winnipeg, Canada.

Joshi, P.L., Gao S.S. (2009), Multinational corporation's corporate social and environmental disclosures (CSED) on web sites. *International Journal of Commerce and Management*, 19 (1), 27-44.

Khan, Mozaffar, Serafeim G. and Yoon A. (2016), Corporate Sustainability: First Evidence on Materiality. *Accounting Review*, 91, 1697-1724.

Kajander, J. K., Sivunen, M., Vimpari, J., Pulkka, L. and Junnila, S. (2012). Market value of sustainability business innovations in the construction sector. *Building Research & Information*, 40 (6), 665-678.

Keijzers, G., Marewijk, C. and Montiel, G. (2002). The transition to the sustainable enterprise. *Journal of Cleaner Production*, 10(4), 349-359

KPMG. (2012), Sustainability Reporting Systems, A market review. KPMG Advisory.

Krajnc, D., Glavič, P. (2005), A model for integrated assessment of sustainable development. *Resources, Conservation and Recycling*, 43, 189–208.

Mintz, S. M. (2011), Tripple Bottom Line Reporting for CPAs. *The CPA Journal*, 81 (12), 26-33.

Moldan, B., Janoušková, S. and Hák, T. (2011), How to understand and measure environmental sustainability: Indicators and targets. *Ecological Indicators*, 17, 4-13.

Oh, C. H., Park, J. H. and Ghauri, P. N. (2013), Doing right, investing right: Socially responsible investing and shareholder activism in the financial sector. *Business Horizons*, 56(6), 703-714.

Rajesh Kumar Singh, Murty, H.R., Gupta, S.K. and Dikshit, A.K. (2009), An overview of sustainability assessment methodologies. *Ecological Indicators*, 9 (2), 189-202.

Rajesh Kumar Singh, Murty, H.R., Gupta, S.K. and Dikshit, A.K. (2012), An overview of sustainability assessment methodologies. *Ecological Indicators*, 15 (1), 281–299.

Rosenberg, M. (2016), Environmental Sensitivity-A Strategic Approach to Sustainability. *Expert Insight*, 29, 54-61.

Rosen, B.N., Sandler, D.M. and Shani, D. (1991), Social issues and socially responsible investment behavior: A preliminary empirical investigation, *The Journal of Consumer Affairs*, 25, 2, 221-234.

Sandberg, J., Juravle, C., Hedesström, T.-M. and Hamilton, I. (2009), The heterogeneity of socially responsible investment, *Journal of Business Ethics*, 87, 519-533.

Schiehle T., Wallin J. (2014), The reporting on sustainability performance indicators, *Umea School of Business and Economics*, 21-36.

Solomon, J. (2010), *Corporate Governance and Accountability*, 3rd Edition, John Wiley and Sons, Inc., Chichester.

Sparkes, R. (2002), *Socially responsible investment: The global revolution*, Chichester: John Wiley.

Steurer, R., Langer, M.E., Konrad, A. and Martinuzzi, A. (2005), Corporations, stakeholders and sustainable development I: a theoretical exploration of businesses society relations. *Journal of Business Ethics* 61, 263-281.

United Nations (1987), *Report of the UN World Commission on Environment and Development: Our Common Future*, Oxford University Press, 54.

Van Marrewijk, M. (2003), Concepts and definitions of CSR and corporate sustainability: between agency and communion. *Journal of Business Ethics* 44 (2), 95-105.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

United Nations, Department of Economic and Social Affairs <<https://sdgs.un.org/goals>>

European Commission <https://ec.europa.eu/environment/sustainable-development/SDGs/index_en.htm>

Ecovadis, Sustainability Reporting <<https://ecovadis.com/academy/sustainability-reporting/>>

The portal of Sustainability Reporting <<https://www.sustainability-reports.com/>>

Environmental, Social and Governance criteria, Investopedia <<https://www.investopedia.com/terms/e/environmental-social-and-governance-esg-criteria.asp>>

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Επιτροπή Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Τροφίμων <https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/envi/dt/893/893910/893910el.pdf>

RobecoSAM (2013) <<http://www.sustainability-indices.com/sustainability-assessment/sustainability-investing.jsp>>

World Health Organization <[https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/millennium-development-goals-\(mdgs\)](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/millennium-development-goals-(mdgs))>

Athens Stock Exchange, “ESG Reporting Guide 2019” <<https://www.athexgroup.gr/el/esg-sustainability>>

Global Reporting Initiative <<https://www.globalreporting.org>>

UN Global Compact <<https://www.unglobalcompact.org/>>

